

PROJEKT: Inovace ve vzdělávání v oboru čeština jako druhý jazyk

KLÍČOVÁ AKTIVITA 06: Inovace didaktických metod 2 – tvorba korpusu se zapojením studentů

NÁVOD K ANOTACI CHYBOVÉHO KORPUSU

verze 5.1 (9.3.2012)

Obsah

HISTORIE ZMĚN	3
SEZNAM IKON	5
TERMÍNY	5
1 ÚVOD	6
1.1 Emendace a anotace.....	6
1.2 Manuální a automatická anotace.....	6
1.3 Míra podrobnosti chybové anotace.....	6
2 FORMÁLNÍ PROSTŘEDKY PRO ANOTACI	7
2.1 Roviny anotace	7
2.2 Vztahy mezi sousedními rovinami	9
2.3 Odkazování	10
2.4 Kódy chyb	11
2.5 Automatická anotace	11
3 ZÁKLADNÍ PRINCIPY EMENDACE / ANOTACE	12
3.1 Pravidla pro emendaci (prostou opravu textu)	12
3.2 Pravidla pro anotaci	13
3.3 Technická poznámka	14
4 CHYBY OPRAVOVANÉ NA ROVINĚ 1 (R1).....	15
4.1 Jak naložit s prepisovými kódy	15
4.2 Obecné zásady emendace na R1	15
4.2.1 Typy chyb opravovaných na R1 a jejich značkování	16
4.2.2 Zásada minimálního zásahu do tvaru slova	18
4.2.3 Zásada postupné emendace	19
4.2.4 Zásada nejkratší smysluplné trasy	20
4.2.5 Opravy typu <i>dal – dál</i>	21
4.2.6 Autorská univerbizace	22
4.2.7 Reduplikace	22
4.3 Nesprávný tvar <i>incor</i>	23
4.3.1 Nesprávná báze <i>incorBase</i>	23
4.3.2 Nesprávná flexe <i>incorInfl</i>	25
4.3.3 Auto: Ostatní nesprávné tvary <i>incorOther</i>	26
4.3.4 Klasifikace chyb ve tvarech zájmen.....	26
4.4 Nově utvořené / cizí / neidentifikovatelné slovo <i>fw</i>	27
4.4.1 Nově utvořené („české“) slovo <i>fwFab</i>	27
4.4.2 Cizí / neidentifikovatelné slovo <i>fwNc</i>	28
4.4.3 Přítomnost flexe <i>flex</i>	28
4.5 Chybná hranice slov <i>wbd</i>	29
4.5.1 Prefix oddělený mezerou a předložka bez mezery <i>wbdPre</i>	30
4.5.2 Neoprávněně rozdělená či spojená kompozita <i>wbdComp</i>	30

4.5.3	Ostatní chybně rozdělená nebo spojená slova wbdOther	31
5	CHYBY OPRAVOVANÉ NA ROVINĚ 2 (R2)	32
5.1	Narušení shody agr	32
5.2	Chyba ve vyjádření syntaktické závislosti (jinak než shodou) dep	36
5.2.1	Způsoby odkazování u předložkových vazeb	38
5.2.2	Opravy vedlejších vět	41
5.2.2.1	<i>Spojovací výraz (spojka, vztažné adverbium)</i>	41
5.2.2.2	<i>Relativum</i>	41
5.2.2.3	<i>Záměna spojovacího výrazu</i>	42
5.2.2.4	<i>Kondicionálové spojky aby/kdyby</i>	42
5.3	Chyba v analytickém slovesném tvaru a složených predikátech vbx	44
5.4	Chyba ve zvrtném výrazu rflx	45
5.5	Chyba v negaci neg	47
5.6	Auto: Přebytečný / chybějící výraz odd/miss	48
5.7	Auto: Chybný slovosled wo	49
5.8	Chyba v lexiku a frazeologii lex	50
5.9	Chyba ve významovém užití gramatické kategorie use	51
5.9.1	Neuzuální užití singuláru či plurálu	51
5.9.2	Chybné použití času	51
5.9.3	Chybné užití vidu	51
5.9.4	Nevhodně užitý komparativ nebo superlativ	52
5.9.5	Vokalizace předložek a tvary osobních zájmen po předložkách	52
5.10	Chyba v zájmeném odkazu ref	52
5.11	Sekundární chyba sec	53
5.12	Stylově nevhodný výraz styl	53
5.12.1	Obecněčeský výraz stylColl	57
5.12.2	Jiný stylově nevhodný výraz stylOther	57
5.12.3	Výplňková slova stylMark	57
5.13	Rozvrácená konstrukce disr	58
5.14	Problémová chyba problem	58
5.15	Dělení vět	58
5.15.1	Opravy dělení vět	58
5.15.2	Přímá řeč	58
5.16	Chyby bez kódu, označované jen v poznámce	59
5.16.1	Zeugma	59
6	KÓDY CHYB	60

HISTORIE ZMĚN

verze 3, 30.5.2011:

- přidána značka stylMark
- zpřesněny pokyny pro užití chyb stylColl a stylOther na jednotlivých rovinách
- provedena různá drobná typografická vylepšení

verze 4, 24.6.2011

- 4.2.7 Reduplikace
- 4.5 Chybná hranice slov *wbd – smýmaděťma*
- 4.5.3 Ostatní chybně rozdělená nebo spojená slova **wbdOther** – *kdy by(ch)*
- 5.1 Narušení shody **agr** – *ty dva přišli, naši stroje*
- 5.1 Narušení shody *agr*, 5.2 Chyba ve vyjádření syntaktické závislosti (jinak než shodou) *dep* – chyba ve tvaru podmětu vždy jako *dep*
- 5.2.2 Opravy vedlejších vět – chybějící spojka u obsahových vět
- Chyba v lexiku a frazeologii *lex* – záměna spojky nikoli jako **dep**, ale jako **lex**
- Auto: Přebytečný / chybějící výraz *odd/miss* – nelze-li určit, jaký výraz chybí, chybějící a přebývající predikát, chybějící spojka
- Auto: Chybný slovosled *wo* – pořadí interpunkce

verze 5, 7.3.2012

- 2.3 Odkazy vedeme jen v rámci odstavce. Pokud by byl cíl odkazu mimo odstavec nebo i příliš daleko v rámci odstavce, označujeme jen kódem chyby, ale neodkazujeme.
- 2.3 5.1 Kdy není třeba odkazovat
- 4.1 Jak naložit s textem, který pisatel uzávorkoval, místo aby ho přeškrtl
- 4.2 Je-li velkými písmeny napsána celá věta, neopravujeme. Ani když je velkými písmeny celé slovo, je-li to např. kvůli zdůraznění.
- 4.2, 5.15 Věty se rozdělují a spojují na R2 (kromě chyb vzniklých chybným přepisem), pravidla pro oddělení přímé řeči.
- 4.2.1 Chyby v užití předpon *s-* a *z-* se nepovažují za chyby pravopisné, ale za typ **incorBase**
- 4.2.5 Změna anotace chyb typu *dal–dál*, dosud se tato chyba neoznačovala, nově ji označujeme kódem **incorBase** nebo **incorInfl**.
- 4.2.5 Za chyby *dal–dál* považujeme i chyby u slov, mezi nimiž je slovtvorný vztah, ale u nichž se „překlep/přepis“ týká pouze jedné chyby v diakritice.
- 4.2.7 Reduplikace všech typů se řeší na R1, včetně opakování existujících tvarů
- 4.3 Podrobnější specifikace chyb **incorBase** a **incorInfl**, přesun chyb způsobených nevhodným použitím alomorfu daného lemmatu z typu **incorInfl** do typu **incorBase**
- 4.3.2 Tvary *bysem, bysme, bysí* apod. opravujeme už na R1 rovnou na *bych, bychom, bys* s chybou **incorInfl, stylColl**.
- 4.3.1 Chyby ve tvarech osobních zájmen *s tebou, s tébou, bez něho, bez něhó, k nam, s namí, s name, s náme, bez nih, bez ních, s nimi*) budeme značkovat všechny jako **incorBase**.
 - k osobním zájmenům viz dále odd. 4.3.4
- 4.3.1 Chyby typu *jsi/si* se značkují jako **incorBase**
- 4.3.1 Chyby ve slovech s dvojitou možnou výslovností (*kultúra*) jako **incorBase**
- 4.3.1 Chyby v kořenových alomorfech (*důlu* místo *dolu*) jako **incorBase**
- 4.3.2 Chyby v sufixech přítomných tvarů sloves (*nesěš, ma*) jako **incorInfl**
- 4.3.2 Chybná flexe u nesklonných slov jako **incorInfl**
- 4.3.4 Klasifikace chyb ve tvarech zájmen

- 4.4.2 Kontaminace českého a cizího pravopisu, užití cizího pravopisu místo českého
- 4.5 Upřesnění pokynů pro opravy chybně spojených slov s chybou **wbd...**, např. *při pravit*, *babyčkabyla*, příslovečné spřežky, spojky
- 4.5.3 Ostatní chybně rozdělená nebo spojená slova **wbdOther** – *jakoby / jako by*
- 5.1 Značkování chyb ve výrazech s číslovkami
- 5.2.1.3 Více vazebné předložky
- 5.2.1.7 Dvě předložky za sebou
- 5.2.1.4 Předložka chybně, pád dobře
- 5.2.2 Podrobnější pokyny pro opravy vedlejších vět
- 5.6 Chybějící část věty se doplní jako řetězec **yyy**
- 5.8 Oprava chybného určení času jako chyba **lex** (*čtvrt na 7 místo čtvrt na 8*)
- 5.8 Opravy jmenného tvaru adjektiva na složený jako chyba **lex**
- 5.8 Nesprávné užití typu zájmena jako chyba **lex**
- 5.9.5 Chyby v užití tvarů osobních zájmen *n-* nebo *j-*: tvar *jí* opravíme na *ní* (a naopak) s chybou **use**.
- 5.12 Podrobné instrukce pro chyby stylu, stylové příznaky lze používat na R1 i u chyby **incorBase**
- 5.15 Opravy dělení vět
- 5.16.1 Zeugma

verze 5.1, 9.3.2012

- oprava chyb v seznamu změn

SEZNAM IKON

pamatujte si / vysvětlení / výklad

nedělejte / ne / nepatří sem

příklad / ukázka

prostudujte si / pozor / výjimka

TERMÍNY

Přepis	
Emendace	prostá oprava chybných tvarů
Anotace	přiřazení chybové značky
R1	rovina, na níž se opravují izolované tvary slov
R2	rovina, na níž se opravuje
Pavouk	způsob propojení výrazů na jednotlivých rovinách, který má jeden uzel
Pahýl	částečná hrana u výrazů, které doplňujeme nebo odstraňujeme
Odkaz	šipka ve směru důvodu opravy
Uzel	X, střed hrany, na kterém umísťujeme chybové kódy
Hrana	spojnice mezi výrazy na jednotlivých rovinách
chybový kód (značka, tag)	značka, kterou přiřazujeme určité chybě v textu
chybová taxonomie	seznam chyb, které se při anotaci značkují
Rovina	R1, R2
Doména	např. chybová doména incor
Typ	např. chybové typy incorBase , incorInfl
FEAT	anotační program

1 ÚVOD

1.1 Emendace a anotace

emendace – samotná oprava textu

➤ viz i rektifikace, hypotéza

anotace – popis a klasifikace chyb v textu

➤ viz značkování

Instrukce jsou společné (a propojené) pro emendaci i anotaci.

Typy chyb s kódy a základními údaji jsou uvedeny v části 6.

1.2 Manuální a automatická anotace

manuální anotace – ruční značkování textu, které provádí anotátor

automatická anotace – využití programových nástrojů
k automatickému značkování textu

Návod popisuje manuální emendaci a anotaci. Výsledky manuální emendace a anotace využívá automatická procedura. Ta určuje typy chyb, které lze odvodit na základě porovnání původních a opravených forem, nebo zpřesňuje již určené typy chyb.

Některé automaticky určované typy chyb jsou uvedeny pro přehlednost i v tomto textu a v hlavičce jsou označeny jako Auto, např. *Auto: Chybný slovosled wo.*

1.3 Míra podrobnosti chybové anotace

V návodu je popsána anotace, která umožňuje pozdější rozšíření o detailnější klasifikaci chyb, automatickou či manuální.

2 FORMÁLNÍ PROSTŘEDKY PRO ANOTACI

Moje rodina. **PŘEPIS**

Má rodina není velká. Bydlím s otcem a mátkou. Jsem jeden syn v rodině. Ještě mám 2 nevlastní sestry. Jedna má manžela a dceru. Její dcera je má přítelkyně. Studuje ve střední škole. Druhá sestra bydlí v mém městě. Me rodiči jsou uředníci. Mají malý buhobiznes. Bydlíme v domě ve svém domě. Máme hezkých psa a kočku. Rása psa je „divůrterjer“. Tak jmenuje ho můj tatínek. Pes se jmenuje „Šarik“. Kočka se jmenuje „Bars(ě)k“. Mame ještě velkou zahrádku. Tam je malý proud – rybník. S zlatými rybami. Má Můj otec je Sjs. a proto bydlíme v domě i nebydlíme v bytě. Má maminka vaří moc dobře. Chutné mi jí jídlo.

2.1 Roviny anotace

ANOTAČNÍ SCHÉMA:

rovina 0 (R0) – zkonvertovaný přepis originálního textu

rovina 1 (R1) – posloupnost správných tvarů existujících spisovných českých slov

rovina 2 (R2) – gramaticky správný text (věta)

Anotátor pracuje se stejným textem v několika podobách, které jsou v anotačním programu přístupné současně. Tři z těchto podob (roviny 0, 1 a 2) jsou součástí anotačního schématu. Chyby se opravují (tj. emendují) podle typu na rovině 1 nebo 2, jejich typy se určují v **uzlech**, které leží na spojnicích (tj. **hranách**) mezi původními a opravenými formami.

Anotační program zahrnuje:

- Faksimile rukopisného **originálu**
- **Přepis** originálu se zachováním některých úprav (rektifikací) autora a učitele (pravidla přepisu viz *Manuál pro přepis psaných materiálů*)

○ **Rovinu 0**

- obsahuje text z přepisu, zkonvertovaný do formátu vhodného pro anotaci
- obsahuje výslednou podobu textu, tj. na této rovině nejsou zachyceny autorské rektifikace, škrty apod.

○ **Rovinu 1**

- výsledkem opravy na R1 je posloupnost správných tvarů existujících spisovných českých slov s výjimkou slov, která nelze emendovat (viz 4.4 Nově utvořené / cizí / neidentifikovatelné slovo *fw*)
- zde se provádějí opravy týkající se jednotlivých slov a slovních tvarů, např.:

*kostích – kostech, chlapca – chlapce,
dědečka – dědečka, kadeřníčka – kadeřnice,
napisovat – napsat, dobrej – dobrý, mam – mám*

- je třeba opravit všechny slovní tvary a formy slov (tj. chyby hláskové, slovtvorné, tvarotvorné), které nelze považovat za spisovně české
- navíc je třeba opravit všechny tvary, které sice formálně za české považovat lze, ale intence pisatele byla zřetelně jiná (viz bod 4.3), např.:

*on mi ho dál – dal, jeli jsme na jich – jih,
ted' mužů říct – můžu*

- opravují se také chyby v dělení na věty vzniklé z technických důvodů při přepisu rukopisu (např. dvě mezery uprostřed věty)
- neopravují se tvary, které nejsou chybné samy o sobě, ale ve vztahu k jinému slovu (tj. chyby ve shodě, valenci aj.)

NE

včera pršeli; máme hezkých psa; Marta hezká;

○ **Rovinu 2**

- výsledkem anotace na R2 je gramaticky správná věta
- zde se provádějí opravy týkající se více slov, anotují se chyby plynoucí ze vztahů mezi (izolovaně) správnými tvary na R1
- chyba může být pouze v jednom slově, ale jejím důvodem je narušení vztahu se slovem jiným (shoda, valence, slovosled, dlouhá forma osobního zájmena v příklonkové pozici ap.)
- zde se opravují lexikální a některé stylové chyby

- zde se opravuje také interpunkce (včetně teček za řadovými číslovkami a zkratkami), písmena na začátku věty a dělení na věty, způsobené chybou autora textu (např. malé písmeno na začátku věty)

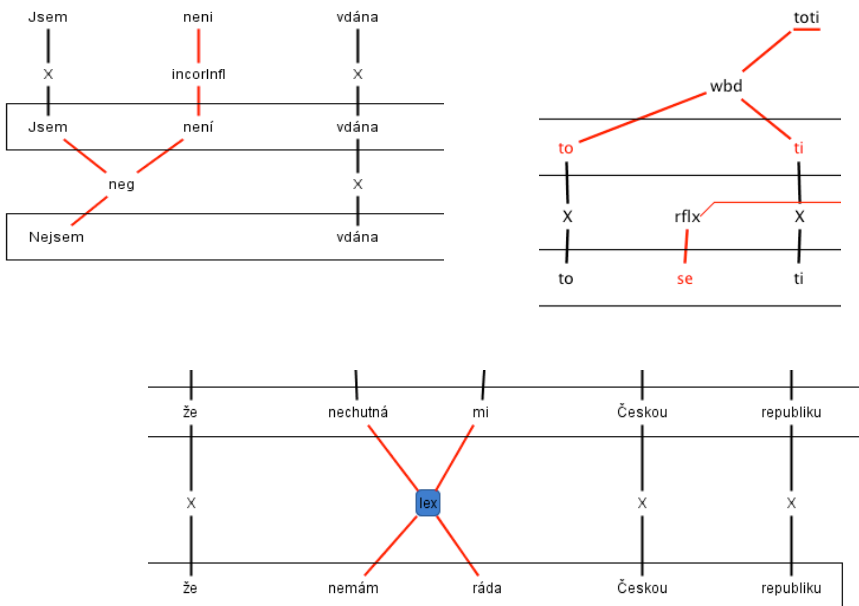

pro **maminka** – pro **maminku**
 včera **pršeli** – včera **pršelo**
 až mi to **dal**, půjdeme – až mi to **dá**, půjdeme
 my **by jsme** rádi – my **bychom** rádi
 Petr bude **dělá** – Petr bude **dělat**

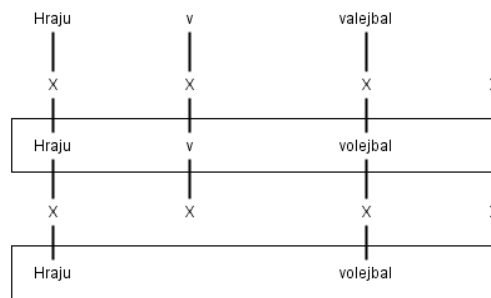
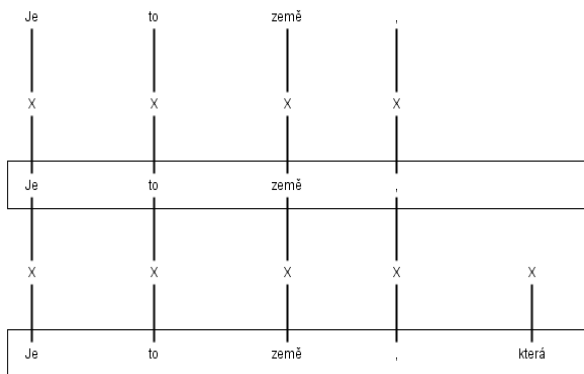
2.2 Vztahy mezi sousedními rovinami

Běžně platí vztah 1:1, tj. že jednomu slovu na jedné rovině odpovídá jedno slovo na rovině další. Ale při rozdělování, spojování slov, přidávání a vypouštění slov a také při opravách více slov najednou může vzniknout složitější vztah, tzv. **pavouk**:

- jednomu slovu z jedné roviny může odpovídat více slov z roviny sousední,
- více slovům na jedné rovině může odpovídat jedno slovo na rovině sousední,
- více slovům na jedné rovině může odpovídat více slov na rovině sousední.

Na sousední rovině žádný ekvivalent být nemusí, v tom případě pak jedna nebo více hran spojující roviny končí v uzlu mezi rovinami. Takovým neúplným hranám říkáme „**pahýly**“ (viz následující obrázek).

2.3 Odkazování

○ Odkaz

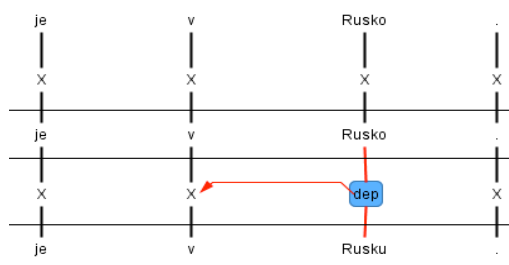
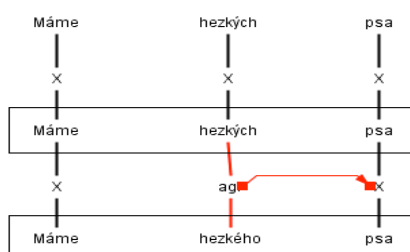
- slouží k objasnění důvodu opravy chyby, je-li jím vztah mezi **opravovaným slovem a jiným slovem**, kterým je správný tvar určen.
- používá se u chyb z důvodů chybné shody, porušení valenčních požadavků, chybování v zájmeném odkazování, chyb ve složených přísudcích, u analytických tvarů sloves, v negaci, u chyb v užití zvrtných výrazů, v odůvodněných případech i u chyb lexikálních, příp. dalších.
- vedeme ho vždy ve směru od **opravovaného tvaru**, a to i v případech jako *jen jedna holky zůstala doma* (narušení shody s odkazy od *holky* k *jedna* a *zůstala*).

○ Odkazovat

- lze pouze v případě, je-li na uzlu určen typ chyby.
- lze i na opravený uzel (uzel označený chybovým kódem).

○ Cíl odkazu

- nemusí být ve stejné větě, ale musí být ve stejném odstavci.
- pokud by cíl odkazu byl v jiném odstavci nebo i ve stejném odstavci, ale příliš daleko, ponecháváme opravu bez odkazu.

hrana – spojnice mezi formami/výrazy na jednotlivých rovinách, resp. mezi formou/výrazem a uzlem
uzel – bod na hraně mezi rovinami, na kterém se vyznačuje kód chyby a ze kterého je veden odkaz
pavouk – kombinované spojování/rozpojování hran se společným centrem v uzlu
odkaz – objasnění důvodu opravy
pahýl – hrana ukončená v uzlu (v případě odebrání či přidání výrazu)

2.4 Kódy chyb

Všechny kódy chyb, které jsou důležité pro ruční anotaci, obsahuje tabulka v části 6.

2.5 Automatická anotace

Automatická anotace se spouští až po provedení anotace manuální.

Automaticky se určuje:
lemma, slovní druh a hodnoty morfologických kategorií slovních tvarů

- na R1 (mohou být víceznačné)
- na R2 (jednoznačné)

typ chyby nebo zpřesnění typu chyby na R1

- porovnáním chybného a opraveného řetězce

Chyby se takto automaticky klasifikují / specifikují:

- na obou rovinách
 - formální popis chyby, tj. výraz chybí/přebývá/je chybný/chybný sled;
- na rovině 1
 - chyby v diakritice, flektivních afixech, grafémice, palatalizaci, znělosti, metatezích apod.;
- na rovině 2
 - podrobnější určení typu morfosyntaktické chyby (chyba v pádu, rodě, čísle) související s chybou typu **agr** nebo **dep** na rovině 2, které lze provést porovnáním morfosyntaktických značek na rovině 1 a 2;
 - podrobnější určení typu chyby **vbz** (chyba v analytickém slovesném tvaru a složených predikátech), apod.

3 ZÁKLADNÍ PRINCIPY EMENDACE / ANOTACE

3.1 Pravidla pro emendaci (prostou opravu textu)

- Opravu je třeba provést
 - s ohledem na kontext a pravděpodobnou intenci autora.
 - tak, aby byla co nejbližší originálu, tj. co nejméně měnit tvar slova, slovosled, počet slov ve větě, slovník ap. Konečným výsledkem opravy (tj. zápis věty na rovině R2) je gramaticky správná, nikoli stylisticky vybroušená věta.
- Více možností emendace
 - je-li možné si vybrat z více možností jak jeden tvar opravit, volíme formu, která je nejbližší jeho původní podobě. Podrobněji viz část 4.2 Obecné zásady emendace na R1.
- Oprava ve dvou fázích
 - často je vhodné chybný tvar opravovat ve dvou fázích. Opravy na R1 by měly vést k formám, které jsou správné, ale co možná nejbližší původním chybným tvarům. Konečný tvar, správný i z hlediska kontextu, je pak uveden až na R2. Podrobněji viz také část 4.2 (princip postupné opravy forem).

R0 – R1 – R2

dvá další musea – dva další musea – dvě další musea

nekde jsem nosil džíny – někde jsem nosil džíny – někdy jsem nosil džíny

R1 – R2

Vladimír je lékařka – Vladimír je lékař

díval se televize – díval se na televizi

uběhlo už tři měsíc – uběhly už tři měsíce

on je ne velký – on není velký

líbí se mým rodičům Finsko – mým rodičům se líbí Finsko

a jsem šla pryč – a šla jsem pryč

se učím česky dvě hodin – učím se česky dvě hodiny

dal to mu – dal mu to

koupil auto nový – koupil nové auto

- V případě, že je konstrukce jazykově přijatelná (resp. gramaticky správná), neopravujeme ji (příklady viz další rámeček).

NE

bydlíme ve **svém** domě

- neopravujeme na: *bydlíme ve **vlastním** domě* apod.

celé léto jsem **odpočívala** s babičkou na chatě

- neopravujeme na:
*celé léto jsem **trávila** / **se rekreovala** s babičkou na chatě* apod.

používám češtinu v restauraci

- neopravujeme na *v restauraci **mluvím česky*** apod.

Na skříní je váza. Rádio je taky na skříní.

Česká republika je krásné místo ... Také v Čechách máte hezkou přírodu.

Líbí se mi moc Pražský hrad.

- neopravujeme slovosled

Pokud nelze rozhodnout podle kontextu ani podle zásady minimálního zásahu, platí pravidlo zachovat podobu řídicího slova. Např. *má hezkou tužky* – *má hezké tužky*.

3.2 Pravidla pro anotaci

Pokud nelze přiřadit kód chyby jednoznačně, dáváme přednost „náročnější“ chybě, protože chybu „triviálnější“ lze odvodit automaticky, např. ve větě *kočka chytla myši* značujeme chybu ve valenci, ne ve flexi nebo ortografii.

Pro emendaci / anotaci na rovině 1 i 2 platí:

- zásada gramatické korektnosti
- zásada minimální intervence
 - tj. minimální zásah do tvaru slova
- zásada respektování kontextu
- zásada zachování podoby řídicího slova
 - platí pouze v problémových případech, kdy nelze uplatnit výše uvedené principy

Rovina 1

- princip nejkratší smysluplné trasy (viz bod 4.2.4)
- princip postupné opravy forem

Rovina 2

- princip postupného odkazování
 - u předložkových vazeb
- principy opravy slovosledu
 - co nejméně zasahovat do původního slovosledu
 - co nejméně měnit počet slov ve větě
 - provedeme takový přesun, který je nejméně pracný

3.3 Technická poznámka

U většiny chybových kódů uvádíme dále v manuálu

oddíl **PŘÍKLADY** prezentující typy chyb, které řadíme k dané kategorii;

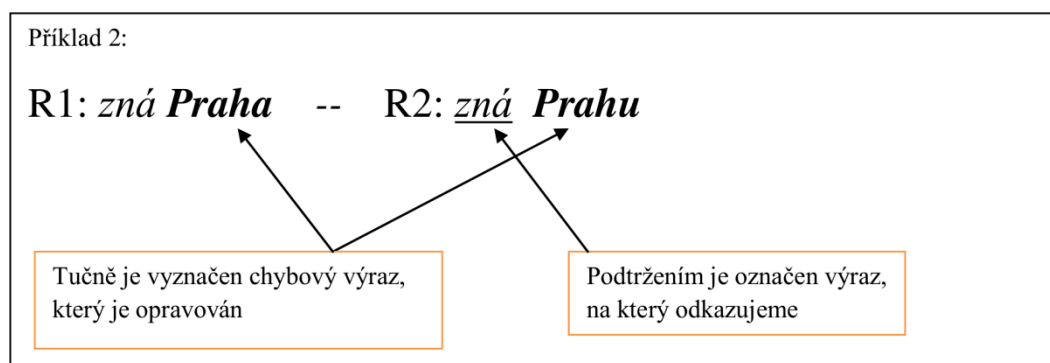
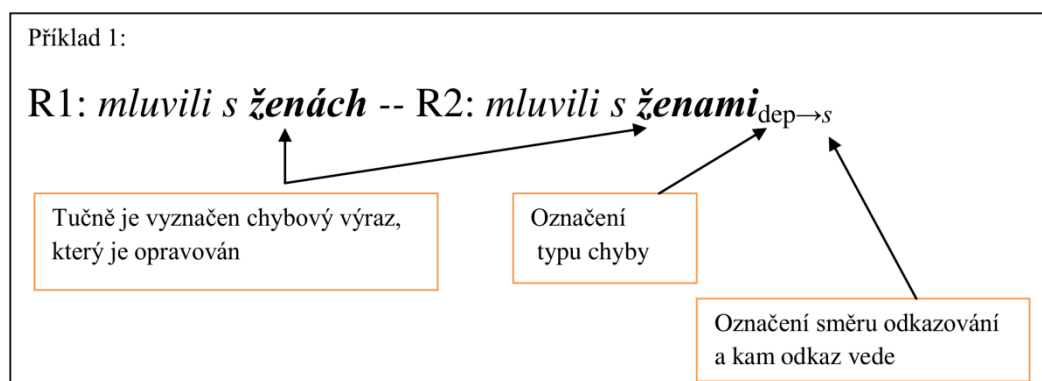

oddíl **POZOR!** zahrnující specifické a problémové jevy, jež lze řadit k danému chybovému typu;

oddíl **Pod tento typ chyby NEPATŘÍ**, tj. negativní příklady, jevy, které k danému typu chyby nezařazujeme.

Příklady uvádíme v těchto podobách:

4 CHYBY OPRAVOVANÉ NA ROVINĚ 1 (R1)

4.1 Jak naložit s přepisovými kódy

- vsuvky, přesuny, rozdělení, škrty
 - na R0 je uvedena už správná/přesunutá/opravená varianta

Některé z přepisových kódů zůstávají zachovány i v konvertovaném textu na R0. Podléhají specifickým pravidlům pro emendaci.

- varianty a autorské varianty (v přepisu kód <st>)
 - zůstávají na R0 viditelné pro anotátora, např. {Č/č}esko
 - emendují se na R1, tj. zvolí se **správná varianta**: Česko
- nečitelné řetězce bez hypotézy (v přepisu značka **XXX – psáno velkými písmeny!**)
 - značka XXX se chápe jako jeden celek, který se užívá pro písmeno, skupinu písmen i pro slovo; samostatné X nebo XX se v přepisu nepoužívá
 - značka XXX zůstává na všech rovinách **bez emendace, bez hypotézy, bez kódu chyby**
- nečitelné řetězce s hypotézou (v přepisu kód <ni>)
 - jde o nečitelné řetězce, kdy je ale přepisovač schopen na základě kontextu nebo jiných skutečností interpretovat nějakou možnost, např.
 - *Nemůžu přijít, mám málo {času}<ni>*
 - s hypotézou se pracuje stejně jako s běžným výrazem; údaj o tom, že jde o hypotézu, se projeví na všech rovinách automaticky
- předepsané, tj. neautorské části textu (v přepisu kód <dt>)
 - zůstávají zachovány a jsou viditelné na R0, např. {*Na obrázku je hezký pokoj.*<dt>
 - neemendují se, na R1 i R2 zůstávají ve stejné podobě
- V některých případech může autor sám opravit svůj text specifickým způsobem, který přepisovač nezařadil pod standardní typy oprav (tj. nepřičítal příslušný přepisovací kód). Pisatel např. může původní text uzávorkovat, místo aby ho škrtl: (*Nel*) *Největší jeho sen*. V takovém případě uzávorkovaný text na R1 vymažte, bez značky a bez pahýlu.

4.2 Obecné zásady emendace na R1

Zde se provádějí opravy týkající se jednotlivých slov a slovních tvarů, např.

*kostích – kostech, chlapca – chlapce,
dědečka – dědečka, kadeřníčka – kadeřnice,
napisovat – napsat, dobrej – dobrý, mam – mám atp.*

- Je třeba opravit všechny nesprávně utvořené a zapsané slovní tvary a formy slov (tj. chyby grafické, hláskové, slovtvorné, tvarotvorné). Opravujeme tedy slovní tvary, které nelze považovat za české.
- Navíc je třeba opravit všechny tvary, které sice formálně za české považovat lze, ale intence pisatele byla zřetelně jiná (viz část 4.2.5 Opravy typu *dal – dál*), např.

on mi ho dál – dal, jeli jsme na jich – jih, teď mužů říct – můžu, podlé mě – podle

- neopravují se (nevypouštějí, neřadí jinak) tvary, které nejsou chybné samy o sobě, ale ve vztahu k jinému slovu (tj. chyby ve shodě, valenci aj.)

NE

*včera pršeli; máme malých psa;
Marta hezká; mají hezky velmi dům*

Výsledkem opravy na R1 je posloupnost korektních českých slovních tvarů, resp. správných tvarů existujících českých slov. Výjimkou jsou opravy typu *dal – dál* (viz 4.2.5) a tzv. nově utvořená slova, resp. cizí a neidentifikovatelné řetězce, které neemendujeme (viz bod 4.4 Nově utvořené / cizí / neidentifikovatelné slovo *fw*)

- Odlišujeme morfologii a morfosyntax. Morfosyntax se řeší na rovině 2 spolu s chybami ve shodě a valenci.
- Chyby ve složených tvarech slovesných se týkají více slov a řeší se na rovině 2 (*budu napsat*).
- Správná česká slova, která však nevyhovují kvůli významu, stylu nebo užití, se opravují na rovině 2.
- Interpunkce a dělení vět se opravuje na rovině 2.

4.2.1 Typy chyb opravovaných na R1 a jejich značkování

- pravopis
 - velká/malá písmena
 - y/i, ú/ů ap., např. *analizovat, odpovídají, viprat, ůžech, dělá, ňic, lef, jich, jih, odpočívám, besplatně, besplatnie, bezplatnye, czeský, tscheský, mamynka, obivatel, vlasj, bělochj*

- inverze/metateze hlásek
 - např. *kraší/kratší, cerel/celer*
- chyby v diakritice
 - chybějící (*ceska*), nadbytečná (*manžéla*)
- chybná (neprovedená) palatalizace
 - např. *ledničke, článkech*
- pohyblivé -e-
 - např. *domečeku, Havela, tatínka*
- chyba ve flexi, resp. použití nekompatibilního afixu
 - chybná existující koncovka, resp. jiné deklinační či konjugační paradigma téhož slovního druhu (*čaju, spám*)
 - chybné použití zcela nekompatibilní koncovky (*rád pivu*)
 - chybná neexistující koncovka (*zlatymi rybami*)
 - obecněčeská koncovka (*dobrej*)
 - chybná tvarotvorná předpona (*půjedu*) atd.
- chyby v hranicích slov
 - rozdělené slovo (přebývající mezera) (*jsem*)
 - spojené slovo (chybějící mezera) (*byses*)

Pravopisné chyby NEZNAČKUJEME MANUÁLNĚ,

tj. nepřihazujeme jim chybový kód **incor**. Budou značkovány a blíže specifikovány automaticky.

Pro potřeby této anotace řadíme k pravopisným chybám následující:

- chyby v použití velkých/malých písmen (*praha*)
- použití *i/y* v kořených morfémech domácích slov, výjimečně i v příponě (tj. problematika vyjmenovaných slov, např. *mamynka, obivatel*)
- chyby typu *vlasí, úředníci, bělochi*, kde je chyba ve flexi, která ale nemění zvukovou podobu (to by šlo o chybu **incorInfl**) a nevede k jinému existujícímu tvaru (to by šlo o chybu **agr** nebo **dep**)
- záměna *ú/ů* (*dúm*)
- asimilace a neutralizace znělosti (např. *lef, odpověď, spívat, chutší, sních ...*)
- záměna *je X ě* (*pjet*); *ně X ě* (*soukromně*); *de/ňe/te X dě/tě/ně* (*dědeček*)
- chyby v použití zdvojených hlásek
 - *-n/nn-* (*kamený, pana, denník*)
 - *-c/cc-* (*lecos*)
 - *-č/čč-* (*babičin*) atd.

Chyby v použití velkých písmen:

- Na R1 opravujeme pouze chybné použití velkých / malých písmen u vlastních jmen, příp. vyjádření zvláštního vztahu k osobě nebo věci:
praha – Praha; v celetné ulici – v Celetné ulici
- Chyby v neuzítí velkého písmena na začátku větného celku opravujeme až na R2 spolu s interpunkcí a dělením na věty:
šel ven. ona zůstala doma – Šel ven. Ona zůstala doma.
- Neopravujeme, když je velkými písmeny celá věta.
- Neopravujeme ani funkční užití velkých písmen u jednoho nebo více slov (pro zdůraznění apod.).

?

Všechny ostatní chyby opravované na R1 z důvodu nesprávně utvořeného a zapsaného slovního tvaru **ZNAČKUJEME MANUÁLNĚ** jako **incor**.

Včetně

- interferenčních chyb,
např. *czeský, tscheský, rólik, ko*
- zjednodušování souhláskových skupin,
např. *cera, kerý, řebík, děcký, du místo jdu, si místo jsi, poť místo pojď*
- chyb v palatalizaci,
např. *v ledničce, na soche*
- chyb v metatezi hlásek,
např. *kraští cesta*
- chyb v psaní *i/y* vedoucích k jiné zvukové podobě slova,
např. *nastidl, prsteni*
- chyby ne/znělých konsonantů, které vedou k jiné zvukové podobě slova, např. *nocha, lefovi, kto*
- chyby v použití předpon *s-/z-* (*sjišťovat, sničit, ztýskat ...*)

4.2.2 Zásada minimálního zásahu do tvaru slova

Někdy je možné nesprávné tvary opravit různými způsoby; v tom případě dáváme přednost takové opravě, která znamená nejmenší zásah do tvaru slova, tj. platí **zásada minimálního zásahu do tvaru slova**.

Např. ve větě *vidím úřednícý* lze slovo *úřednícý* opravit na **úředníci** nebo **úředníky**.

- Preferujeme opravu na **úředníci**, a to kvůli stejné výslovnosti jako v původním tvaru.

Postupujeme takto:

1. Za vůbec nejmenší zásah považujeme opravu, která **nemění zvukovou podobu tvaru**, tedy opravu čistě pravopisnou: velká/malá písmena, *y/i*, *ú/ů*, palatalizace, znělost apod.

mám rád **praha** – **Praha**; znám **nekdo** – **někdo**;
potřebujou **úřednícy** – **úředníci**; **odpovídají** na otázky – **odpovídají**;
to je **czeský** film – **český**; to je špatný **otověť** – **odpověď**

Všechny takové chyby opravujeme rovnou na R1.

Případy typu **vidí mně**, přišel **ke mě** nejsou pravopisnou záležitostí, takové chyby se opravují až na rovině 2 jako chyby **dep**. **Stejně tak i záměna předložky s a z**.

Pokud se opravou diakritiky mění zvuková podoba slova, je vždy nutné přiřadit chybový kód, např. **obyčejne** – **obyčejně**_{incorBase}

2. Pokud lze k existujícímu tvaru dojít pouhou **opravou diakritického znaménka**, či **záměnou i za y** a naopak, opravíme slovo tímto způsobem na R1, i když se zvuková podoba slova změní (např. *krasný, deti, utery, menšy*), a případnou definitivní opravu provedeme na R2 s přiřazením příslušného typu chyby a event. odkazu (viz 4.2.3 Zásada postupné emendace).

R0: **me rodiče** – R1: **mé rodiče** – R2: **mí**_{agr→rodiče} **rodiče**

- nikoli hned na R1 na *mí*

3. Teprve jako další nastupují opravy, kterými se **mění jeden nebo více znaků**. Odebrání či doplnění znaku je větší zásah, než změna znaku.

4.2.3 Zásada postupné emendace

- Opravou na R1 může vzniknout tvar, který je správný lokálně, nikoli však kontextově, a bude nutné jej dále opravit i na R2. Platí zde **zásada postupné emendace**.
- Tento případ může nastat pouze v situaci, kdy emendujeme v souladu s body 1 a 2 výše, tj. je-li chyba způsobena nedostatkem pravopisným, záměnou *i/y*, či ne/užitím diakritického znaménka (viz 4.2.2 Zásada minimálního zásahu do tvaru slova).

R0: **dvá** další musea – R1: **dva** další musea – R2: **dvě**_{agr→musea} další musea

- nikoli hned na R1 na *dvě*

R0: **když** jsem byl malý, **nekde** jsem nosil dříny – R1: **někde** jsem nosil dříny
– R2: **někdy**_{lex} jsem nosil dříny

R0: **mluvili s ženach** – R1: **mluvili s ženách** – R2: **mluvili s ženami**_{dep→s}

- nikoli hned na R1 na *ženami*

R0: **vidí měste** – R1: **vidí městě** – R2: **vidí město**_{dep→vidí}

R0: **me dědečki neziví** – R1: **mé dědečky neživí** – R2: **mí**_{agr→dědecci} **dědečki**_{agr→nežijí} **nežijí**_{lex}

Nelze-li provést opravu dle zásady postupné emendace (viz výše), **uvedeme definitivní tvar, správný kontextuálně i formálně, už na R1**. V těchto případech nelze aplikovat postupnou opravu, protože nelze jednoznačně určit odpovídající formu na R1, aniž bychom výrazně neinterpretovali.

RO: šel jsem na **kavárn** – R1: šel jsem na **kavárny** – R2: šel jsem **do**_{dep→šel} **kavárny**
RO: vidím **mužu** – R1: vidím **muže** – R2: vidím **muže**
RO: můj **příšte jídlo** je oběd – R1: můj **příští jídlo** je oběd
– R2: **moje**_{agr→jídlo} **příští jídlo** je oběd
RO: šla jsem do **museah** – R1: šla jsem do **museí** – R2: šla jsem do **museí**
RO: v této **loteryj** – R1: v této **loterii** – R2: v této **loterii**
RO: **hodne pribuzen** jsou v **německu** – R1: **hodně příbuzných** jsou v **Německu**
– R2: **hodně příbuzných je**_{agr→hodně} v **Německu**
RO: rodiči jsou **uředniké** – R1: rodiči jsou **úředníci** – R2: **rodiče**_{agr→jsou} jsou **úředníci**

Takto, tedy uvedením definitivního tvaru na R1 a bez odkazu na R2, řešíme i případy, kdy lze předpokládat znalost funkce gramatického jevu (jde nejčastěji o chybu v kompatibilitě morfémů, tj. aplikaci nevhodného flektivního vzoru).

RO: byla jsem v **Finske** – R1: byla jsem v **Finsku** – R2: byla jsem **ve**_{use} **Finsku**
RO: cestovala s **rodičami** – R1: cestovala s **rodiči** – R2: cestovala s **rodiči**
RO: byla jsem v **museah** – R1: byla jsem v **museích** – R2: byla jsem v **museích**
RO: jedu do domů a **vařu** večeři – R1: jedu do domů a **vařím** večeři
– R2: jedu domů a **vařím** večeři
RO: nebo **pracovají** ve továrně – R1: nebo **pracují** ve továrně
– R2: nebo **pracují v**_{use} **továrně**

4.2.4 Zásada nejkratší smysluplné trasy

Máme-li více možností, jak na R1 dospět k existujícímu tvaru, zvolíme tu, která se více blíží správné formě. Platí zde **zásada nejkratší smysluplné trasy**.

RO: to je **skvělē** nápad
– R1: to je **skvělé** nápad
• opravou na **to je skvěle** **nápad** bychom se vzdalovali od konečného znění
– R2: to je **skvělý**_{agr→nápad} **nápad**

4.2.5 Opravy typu *dal – dál*

Tento typ chyby hodnotíme jako „překlep/přepis“ a opravujeme ho už na R1. Tzn. tuto chybu neklasifikujeme jako záměnu lexému.

Pravidla pro tento typ opravy

- mezi původním a opraveným tvarem **není slovotvorný vztah**, srov. *dal – dál, mužů – můžu, loužit – loučit, mi – my, poházím – pocházím* apod.
- jde primárně jen o záměnu jednoho grafému nebo písmenné spřežky, tedy včetně záměn *ou – u, ou – o, ch – h, cc – c, šš – š* apod.
- do této skupiny chyb patří i záměna záměna *i/y* v kořenných morfémech domácích slov, výjimečně i v příponě (např. u slov jako *slepýš*)

Zároveň sem řadíme obdobné chyby u slov, mezi nimiž **je** slovotvorný vztah, ale u nichž se „překlep/přepis“ týká pouze jedné chyby v diakritice. *Např. **Česka republika, německy kluby, bíle zuby, dodržují jejích tradici, choval se špatné, vidím staveni, chci tu šanci využít** atp.*

- Značujeme podle obecných pravidel v části 4.3 jako **incorBase** nebo **incorInfl**.

RO: *on mi to **dál*** – R1: *on mi to **dal***
RO: *jeli jsme na **jich*** – R1: *jeli jsme na **jih***
RO: *teď **mužů** říct* – R1: *teď **můžu** říct*
RO: ***podlé** mě* – R1: ***podle** mě*
RO: ***cedí** na židli* – R1: ***sedí** na židli*
RO: *bydlel jsem tam **lok*** – R1: *bydlel jsem tam **rok***
RO: *viděla jsem velký **hlad*** – R1: *viděla jsem velký **hrad***
RO: ***puk** je na podzim krásný* – R1: ***buk** je na podzim krásný*
RO: *to je **muka*** – R1: *to je **mouka***
RO: *Radka **míhá** kávu* – R1: *Radka **míchá** kávu*
RO: *Petr **plaší** holuby.* – R1: *Petr **plaší** holuby.*
RO: *je to **křečí** domeček* – R1: *je to **křeččí** domeček*
RO: *chce **bít** profesorem* – R1: *chce **být** profesorem*
RO: *včely **opilují** květiny* – R1: *včely **opylují** květiny*
RO: *Petr **pyje** vodu* – R1: *Petr **pije** vodu*
RO: *udělalo **my** to radost* – R1: *udělalo **mi** to radost*
RO: *bude **mýt** strach* – R1: *bude **mít** strach*

Pod tento typ chyby NEPATŘÍ:

R0: *tahle země má malý* co nabídnout – R1: *malý* – R2: *málo*

R0: *jede rychlý* – R1: *rychlý* – R2: *rychle*

- jestliže je mezi výrazy slovtvorný vztah, chybu klasifikujeme jako chybu **agr/dep/lex** a opravujeme ji až na R2

4.2.6 Autorská univerbizace

V případě tzv. autorské univerbizace, tj. kdy z víceslovného vyjádření byla utvořena jednotka jednoslovná, česky nekorektní, opravujeme na R1 pomocí pavouka a tuto chybu **MANUÁLNĚ NEZNAČKUJEME**. Bude specifikována při automatické proceduře (jako specifický typ **incorOther**).

R0: *kluk drzoval* – R1: *kluk byl drzý*

R0: *rád pivuju* – R1: *rád piju pivo*

4.2.7 Reduplikace

- Opakuje-li se řetězec uvnitř jednoho tvaru (*maminmaminku*, *popokračoval*), opravujeme na R1 jako chyba **incorBase**, nebo **incorInfl** (*pracujeje*).
- Opakují-li se celá slova, řešíme také na R1 vynecháním přebytečného, případně chybného tvaru bez chybové značky a bez pahýlu.

V některých případech zde tedy nastává výjimka z pravidla, že na R1 opravujeme jen neexistující tvary.

R0: *mám maminku maminku* – R1: *mám maminku*

R0: *my jsem jsem* byli – R1: *my jsme* byli

R0: *Petr dělal dělala* úkol – R1: *Petr dělal* úkol

R0: *Petr pracpracuje* – R1: *Petr pracuje*

R0: *Petr prac pracuje* – R1: *Petr pracuje*

R0: *Petr pracuj pracuje* – R1: *Petr pracuje*

R0: *Petr pracovat pracuje* – R1: *Petr pracuje*

4.3 Nesprávný tvar incor

- tj. nesprávně utvořený výraz, který lze opravit
- v jednom tvaru může být více typů chyb najednou, např. R0: *sestra nemá **manželu*** – R1: *sestra nemá **manžela***_{incorBase+incorInfl}
- klasifikace chyb ve tvarech zájmen viz 4.3.4 níže

4.3.1 Nesprávná báze incorBase

- chyba ve slootovorné struktuře a/nebo v derivační morfologii, tj. v kořeni a slootovorných afixech. Jde o nekorektní formu lexému.

R0: *bydlím s **mátkou*** – R1: *bydlím s **matkou***
R0: *lidé jsou moc **měrný*** – R1: *lidé jsou moc **mírný***
R0: *kočka se **jmemuje*** – R1: *kočka se **jmenuje***
R0: *moje sestra je **kadeřníčka*** – R1: *moje sestra je **kadeřnice***
R0: *musíš to **posvětlit*** – R1: *musíš to **vysvětlit***
R0: ***libili** se mi* – R1: ***líbili** se mi*
R0: *byla velká **tema*** – R1: *byla velká **tma***
R0: *mluvím **česka*** – R1: *mluvím **česky***
R0: *přišel **brze*** – R1: *přišel **brzo***
R0: *byl **si*** – R1: *byl **jsi***
R0: ***du** pomalu* – R1: ***jdu** pomalu*
R0: *dívá **jse*** – R1: *dívá **se***
R0: *vařím **jsi** čaj* – R1: *vařím **si** čaj*
R0: ***zapnal** počítač* – R1: ***zapnul** počítač*

Řadíme sem také chyby:

- v kmenotvorném sufixu,
např. **dělel, kuřem, vite, hrat, toužit, dělalo, tažen, nesna** (→*nesena*), **vzétí, prodan, sněžilo, kuřete, kuřát** – netýká se přítomných tvarů sloves
- ve tvarech osobních zájmen
např. **s tebou, s tébou, bez něho, bez něhó, k nam, s namí, s name, s náme, bez nih, bez nich, s nimí**,
 - při kombinaci s pravopisnou chybou, např. **s ěimí, bez něho** značujeme jako **incorBase** (kvůli *-í*, resp. *-é*) a pravopisnou chybu necháme neznačkovanou, viz 4.2.1.
- chyby způsobené nevhodným použitím existujícího alomorfu daného lemmatu (*boj-, ps-*),
např. **dír – děr, stůlu – stolu, Havela – Havla, hoš – hoch, bojal – bál, rád psu – rád pišu, neje – není, jetu na kole – jedu na kole**
- v příslovičných spřežkách psaných dohromady,
např. **podruhý, pokaždý** (+ *stylColl*)
- ve slovech s dvojí možnou výslovností,
např. **kultúra/kultúra, literatúra/literatúra, Trója** (jako pražská čtvrť, kdy je správně pouze *Troja*, jako antické město je správně *Troja* i *Trója*), stejně jako **můzeum**, kdy je správná výslovnost jen jedna

Do této kategorie řadíme také chyby

- v prefixech *s-/z-* **sjišťovat, sničit, ztýskat**
- v postfixech **kdokol – kdokoli**
- v infixech **malelinký – malilinký**
- příp. v interfixech **českoněmecký – česko-německý**

?

Pod **incorBase** NEPATŘÍ následující příklady, které značujeme jako typ **incorInfl**:

- chyby v sufixech přítomných tvarů sloves:
-ám, -ím, -uju, -u / -áš, -íš, -uješ, -e / ... -ají, -í / -ejí, -ujou, -ou
touži, nesěš, děláte, dělám, prosím, nesé, dělají, mam, vstávám
- chyby v tvarotvorném prefixu: **půjedu**

- Pokud vhodný, existující lexém nelze najít, ponechá se původní tvar s údajem, že jde o „vymyšlené“, obtížně emendovatelné slovo (viz bod 4.4.1 Nově utvořené („české“) slovo fwFab). V tomto případě tedy opravu neprovedeme.
- Stejně tak při emendaci neopravujeme ani cizí slovo, příp. neidentifikovatelný řetězec, a ponecháme je na všech rovinách nezměněné; k těmto typům chyb uvádíme chybový kód **fwNc** (viz bod 4.4.2 Cizí / neidentifikovatelné slovo fwNc).

4.3.2 Nesprávná flexe incorInfl

- jde o opravu nekorektního tvaru slova, tj. chybu ve flexému
- chyba v tvarotvorných afixech
 1. v tvarotvorném prefixu **půjedu**
 2. v koncovce **spám, sukné** (→sukně)

Patří sem také:

- chybná flexe u nesklonných slov:
*bydleli jsme v **San'é** – bydleli jsme v **San'á***
- chyby v sufixech přítomných tvarů sloves:
-ám, -ím, -uju, -u / -áš, -íš, -uješ, -e /... -ají, -í / -ejí, -ujou, -ou:
touží, nesěš, dělate, dělám, prosim, nesé, dělají, mam, vstávam, ma, vi

R0: *byla jsem v **mušah** – R1: byla jsem v **muších***

R0: *v **šestě třídě** – R1: v **šesté třídě***

R0: *nosit **sukné** – R1: nosit **sukně***

R0: *už to **stačí** – R1: už to **stačí***

R0: *dlouho jsem **nepsála** – R1: dlouho jsem **nepsala***

R0: *to jsou drahý **prsteni** – R1: to jsou drahý **prsteny***

R0: *se svou rodinou a svými **dětaty** – R1: se svou rodinou a svými **děti***

Chyby, které sem NEPATŘÍ a patří pod typ incorBase (4.3.1)

- užití báze formy se v paradigmatu daného lexému nevyskytují, např. **tema** – *tma*; **kadeřníka** – *kadeřnice*; **buřka** – *bouřka*; **měseci** – *měsíce*
- chyby v kmenotvorné příponě **dělel, kuřem, vite, hrat**
- všechny typy chyb v osobních zájmenech (kromě chyb pravopisných)
- chyby typu **jsi/si, jse/se**

Jeden výraz může být chybný slovotvorně (**incorBase**) i tvarotvorně (**incorInfl**), tzn. mohou mu být přiřazeny oba chybové kódy, např.

R0: *tři **měseci** – R1: tři **měsíce**_{incorBase+incorInfl}*

R0: *sestra nemá **manželu** – R1: sestra nemá **manžela**_{incorBase+incorInfl}*

R0: ***nebu** nosit to triko – R1: **nebudu**_{incorBase+incorInfl} nosit to triko*

V případě, že je u jednoho výrazu více chyb stejného typu, přiřazujeme příslušnou značku jen jednou, např.

R0: *půjedíme – R1: **pojedeme**_{incorInfl}*

4.3.3 Auto: Ostatní nesprávné tvary incorOther

4.3.4 Klasifikace chyb ve tvarech zájmen

- pravidla pro rozlišení chyb typu **incorBase** a **incorInfl** ve tvarech zájmen na R1
 - tj. chyby, které vedou k tvarům, které neexistují nebo nejsou spisovné, např. **muj, nášeho, tvojim, kterýho**
- jiné chyby v zájmenech se řeší podle obecných pravidel:
 - pravopisné chyby (včetně asimilace znělosti) na R1 bez označení chyby (viz 4.2.1), např. **čý, kteří, gdo, jenš**
 - ostatní chyby na R2, např. jako **agr** (s **naši** babičkou), **dep** (pozdravil **jí**), **rflx** (odvážila **si** odejít, ve **své** zemi pro mne nebyla práce), **ref** (ta holka, **jenž** jsem potkal, se mi moc líbila) nebo **lex** (za **tě** dva roky)

1. Pouze **incorBase**

Všechny chyby ve tvarech

- osobních zájmen bezrodých (*já, ty, my, vy, se*)
- rodových (*on, ona, ono, oni, ony, ona*)
např. **nam, těbe, sébe, mi** → *my* a naopak (příklad typu *dal – dál*) ap.

Dále chyby

- ve tvarech vztažného zájmena *jenž*
- v nesklonných zájmenech přivlastňovacích (*jeho, jejich*) a vztažných (*jehož, jejichž*)
např. **jého, neho, jemůž, nemž** ap.

2. U ostatních rodových zájmen se řídíme typem skloňování a značujeme podle potřeby **incorBase** nebo **incorInfl**.

- a. Adjektivní skloňování zájmen (např. *který, jaký, čí, takový, její* apod.)

Chyby se značují stejně jako chyby ve tvarech adjektiv, tj. s rozlišením na chyby ve kmeni a v tvarotvorném formantu.

Např. **incorBase** – *kerého, akými, také*
incorInfl – *takovej, jejícho*

b. Zájmenné skloňování zájmen (*ten, kdo, co, můj, tvůj, náš, váš, všechen, sám*)

Také rozlišujeme typ **incorBase** a **incorInfl**:

- u zájmen *ten, můj, tvůj, kdo* považujeme za kmen pouze *t-, m-, tv-, k-*, zbytek je koncovka.
- za kmen považujeme i alternované tvary: *náš/naš-, vš-/všeck-/všic-, c-/č-*; obdobně také *sám/sam*

např. **tfému, našeho, všekno – incorBase**

muj, tvojeho, tim, te – incorInfl

- Zájmeno *týž* (tj. *týž, táž, téhož, témuž, téže, touž, témž, témže, týmž, týchž, týmiž, týmaž* apod.)

- skládají se z kmene *t-*, koncovky a postfixu (infixu) *-ž*
- chybu v postfixu (infixu) považujeme za chybu typu **incorBase**

např. **tyž – incorInfl, týmš – incorBase**

- Zájmeno *tentýž* se skládá z tvarů dvou zájmen a postfixu *-ž*

- tj. kmen a přípona jsou u každého z obou tvarů
- v případě, že se stejný typ chyby vyskytne v obou částech složeného tvaru, značujeme jen jednou

např. **téntýž – incorInfl, tentýz – incorBase, tautéž – incorInfl, timtýž – incorInfl.**

- Ostatní složené tvary (zájmenné spřežky)

- např. *tadyhleten, tamten, málokterý, kdokoli, zřídkačo, leccos, kdosi* apod.
- ke kmeni řadíme kromě kmene zájmena i neměnné části *tadyhle-, tam-* apod., a to včetně postfixů, např. *-koli*

např. **tumhleten – incorBase, kdocoli – incorBase, tadyhletén - incorInfl**

4.4 Nově utvořené / cizí / neidentifikovatelné slovo fw

Značkování této chybové kategorie reflektuje slovtvorné strategie, resp. práci se slovtvorným subsystémem jazyka. Nově utvořený výraz lze obvykle jen obtížně emendovat, příp. jej opravit nelze.

4.4.1 Nově utvořené („české“) slovo fwFab

- autorský neologismus
- obsahuje českou slovtvornou strukturu
- student se pokusil vytvořit nové slovo/kmen/kořen ...

R0: je tam hodně **jinaků** – R1: je tam hodně **jinaků** – R2: je tam hodně **jinaků**
R0: pokud nechces slyšet **smášky** – R1: pokud nechceš slyšet **smášky**
– R2: pokud nechceš slyšet **smášky**
R0: anglicky jídlo je strašny všekno je **chlebasa**
– R1: anglický jídlo je strašný všechno je **chlebasa**
– R2: anglické jídlo je strašné, všechno je **chlebasa**

4.4.2 Cizí / neidentifikovatelné slovo fwNc

- cizí/neznámé slovo/kmen/kořen (příp. řetězec nelze nijak identifikovat)
- kontaminace cizího a českého pravopisu, např. *Neuštrelitz* místo *Neustrelitz*
- nesprávné užití cizího pravopisu místo kodifikovaného počestěného, např. *weekend* místo *víkend*

R0: jím rad **eggs** – R1: jím rád **eggs** – R2: jím rád **eggs**
R0: jdu do **shopu** – R1: jdu do **shopu** – R2: jdu do **shopu**
R0: váza je na **Tische** – R1: váza je na **Tische** – R2: váza je na **Tische**
R0: byla v **hangu** – R1: byla v **hangu** – R2: byla v **hangu**
R0: jsem v **truong** – R1: jsem v **truong** – R2: jsem v **truong**
R0: **slichtování** názory o moderní obrázcích – R1: názory o moderní obrázcích
– R2: **slichtování** názory o moderních obrázcích
R0: já **gymato** že – R1: já **gymato** že – R2: já **gymato**, že

4.4.3 Přítomnost flexe flex

- Tento kód uvádíme pouze jako doplňkovou klasifikaci pro chyby typu **fwFab** a **fwNc**. Poskytuje informaci, zda je v nově utvořeném, příp. cizím výrazu přítomna nějaká tvarotvorná struktura. Zároveň neřešíme, zda je daný flexém „korektní“, či nikoli.
- Pokud nelze rozhodnout, zda se jedná o český flexém, či nikoli, je rozhodnutí na anotátorovi. Např. u výrazu v **truonge** není jasné, zda jde o koncovku Lsg., příp. jinou, nebo zda původní tvar slova je **truonge**, tudíž lze označit pouze jako **fwNc**, tj. výraz bez flexe.

PŘÍKLADY ZNAČOVÁNÍ:

RO: *jím rad eggs* fwNc
 RO: *jím rad eggy* fwNc+Flex
 RO: *jím rad eggové* fwNc+Flex
 RO: *jdu do shopu* fwNc+Flex
 RO: *jdu do shopa* fwNc+Flex
 RO: *jdu do shop* fwNc
 RO: *musím to dopaintovat* fwNc+Flex

RO: *jdu do Geschäftu* fwNc+Flex
 RO: *jdu do Geschäft* fwNc
 RO: *váza je na Tischi* fwNc+Flex
 RO: *váza je na Tische* fwNc+Flex

RO: *byla v hangu* fwNc+Flex
 RO: *byla v hang* fwNc
 RO: *jsem v truongu* fwNc+Flex
 RO: *jsem v truonge* fwNc+Flex

RO: *ja gymato* fwNc

RO: *je tam hodně jinaků* fwFab+Flex
 RO: *je tam hodně jinakové* fwFab+Flex
 RO: *pokud nechces slyšet smášky* fwFab+Flex

4.5 Chybná hranice slov wbd

Případy chybně odděleného prefixu, chybně rozděleného kompozita, příp. chyby v neoddělení předložky opravíme na R1 a uvedeme chybový kód **wbdPre** (příp. **wbdComp**).

- Všechny takové případy řešíme pomocí pavouka.
- Často takto opravujeme i existující slova (*při pravit, za tím*).
- Pokud se u jednoho výrazu chybně zapsaného dohromady bez mezer vyskytne víc různých typů chyby hranice slova, uvádíme na meziuzlu všechny příslušné chybové značky.
- Pokud se u některého ze slov chybně zapsaných dohromady vyskytne jiná chyba, kterou je třeba opravit na R1, např. incorInfl, tak od výrazu na R0 vedeme hranu 1:1 k opravené formě na R1 s tímto označením chyby.
- U chyb, které se na R1 opravují, ale neznačují, např. pravopisná chyba ve tvaru spojeném bez mezery s následujícím slovem **babyčkabyla**, se tvar opraví pavoukem na *babička byla*, navíc se povede hrana mezi **babyčkabyla** a *babička*, bez označení chyby.

RO: **smýmadětma** – R1: [**s mými**_{incorInfl,stylColl}
dětmi_{incorInfl,stylColl}]_{wbdPre,wbdOther}
 RO: **babyčkabyla** – R1: [**babička byla**]_{wbdOther}

Pod tento typ chyby NEPATŘÍ:

- neopravujeme příslovečné spřežky, které lze psát zvlášť i dohromady např. *Běžela a při tom se rozhlížela na všechny strany. Praštil rukou do stolu. Po tom se zvedl.*
Viz <http://www.proofreading.cz/napriklad-na-priklad-a-pod-slova-zacinajici-na>
- neopravujeme ani spojky, které lze psát dvěma způsoby, např. *běží proto, že pospíchá / běží, protože pospíchá,* zde opravujeme jen interpunkci.

4.5.1 Prefix oddělený mezerou a předložka bez mezery wbdPre

- Tyto dva chybové typy (tj. prefix oddělený mezerou a předložka bez mezery) se od sebe rozliší automaticky podle počtu hran nahoru nebo dolů.
- U oddělených prefixů řešíme na R1 primárně případy, kdy prefix a slovo stojí bezprostředně vedle sebe (prefix před nebo za slovem, ke kterému patří).
- Řadíme sem ale i řídké případy, kdy je prefix od slova oddělen nějakým dalším výrazem.

R0: *při pravit* – R1: *připravit*

R0: *ne dělá* – R1: *nedělá*

R0: *Petr při jde* – R1: *Petr přijde*

R0: *já jsem to roz rychle vázal* – R1: *já jsem to rychle rozvázal*

R0: *Petr už jel od* – R1: *Petr už odjel*

R0: *potřebuju si to číst pře* – R1: *potřebuju si to přečíst*

R0: *on je ne velký* – R1: *on je nevelký*

– jde-li dle kontextu opravdu o lexém *nevelký*, nikoli o chybu *není velký*)

R0: *dolesa* – R1: *do lesa*

R0: *veškole* – R1: *ve škole*

R0: *za tím studuju, ale od června už budu pracovat* – R1: *zatím studuju, ...*

4.5.2 Neoprávněně rozdělená či spojená kompozita wbdComp

- takto označujeme
 - chybně oddělené lexikální morfémy **plnovýznamových slov**
 - chyby ve spojení kompozit se spojovníkem

R0: *sádro karton* – R1: *sádrokarton*
R0: *šesti násobný* – R1: *šestinásobný*
R0: *anglo-americká literatura* – R1: *angloamerická literatura*
R0: *českoněmecký slovník* – R1: *česko-německý slovník*
R0: *přijdu za oka mžik* – R1: *přijdu za okamžik*

4.5.3 Ostatní chybně rozdělená nebo spojená slova wbdOther

- o takto označujeme chybně spojená, či rozdělená slova, nejde-li o předchozí dva typy
- o takto opravujeme na R1 i případy typu *kdy/a by*, *kdy/a bych*, *kdy/a bychom*, *kdy/a byste*, *jakoby / jako by*, i když jde o existující česká slova

- Je-li dále třeba dále opravit tvar kondicionálního morfému, opravujeme jej jako chybu **agr** na R2 (viz kondicionálové spojky v části 5.2.2 Opravy vedlejších vět, např. *kdybych*, *abych* apod.).
R0: *kdy by já šel* – R1: *kdyby_{wbdOther} já šel* – R2: *kdybych_{agr→já} šel*
- Případy typu *by jsem*, *aby jsme* ale řešíme na R2 jako chybu **vbX**.
R0: *kdy by jsem šel* – R1: *kdyby_{wbdOther} jsem šel* – R2: *kdybych_{vbX} šel*

R0: *socialis mus* – R1: *socialismus*
R0: *mochezký* – R1: *moc hezký*
R0: *neměl čas, atak jsem šel* – R1: *neměl čas, a tak jsem šel*
R0: *přišel, kdykoli měl čas* – R1: *přišel, kdykoli měl čas*
R0: *kdy bych Karel přišel* – R1: *kdybych_{wbdOther} Karel přišel*
– R2: *kdyby_{agr→Karel} Karel přišel*
R0: *podíval se na ni, jako by už znal pravdu* – R1: *..., jakoby už znal pravdu*
R0: *díval se na ni jako by z dálky* – R1: *díval se na ni jakoby z dálky*

5 CHYBY OPRAVOVANÉ NA ROVINĚ 2 (R2)

5.1 Narušení shody agr

- takto označujeme
 - chyby ve tvaru shodného přívlastku
 - chyby v rodě a čísle u finitního slovesného tvaru (tj. včetně spon a pomocných slovesných tvarů)
 - chyby v rodě a čísle u jmenné části verbonominálního přísudku
 - chyby ve jmenných kategoriích u doplňku
- odkazování
 - chyby typu **agr** vyžadují odkaz na slovo, s nímž se má chybný tvar (příp. chybné tvary) shodovat
 - obvykle se odkazuje k podmětu
 - ✓ od chybného slovesa
 - ✓ od chybné jmenné části přísudku
 - nebo k řídicímu podstatnému jménu
 - ✓ od chybného shodného přívlastku
 - ✓ od chybného doplňku
 - v případě, že není kam odkázat (podmět není vyjádřen ani v předchozí větě), nebo je cíl odkazu příliš daleko, neodkazujeme (viz bod 2.3)
- několikanásobný subjekt
 - pokud je subjekt několikanásobný (u souřadného spojení), odkazujeme na první spojku, na kterou v tomto spojení při čtení zleva doprava narazíme. Není-li v koordinační vazbě žádná spojka, odkazujeme na první čárku.

R1: Petr, Martin a Eva **přišel**. – R2: Petr, Martin a Eva **přišli**.

- v případech typu *otec s matkou* odkazujeme na předložku *s*

R1: Adam s Evou **přišli**. – R2: Adam s Evou **přišli**.

- v případech, kdy stojí podmět za přísudkem, a přísudek opravujeme na formu singuláru, odkazujeme na první člen koordinační vazby, např.

R1: **Přišla** Timur a jeho parta – R2: **Přišel** Timur a jeho parta.

- v těchto případech je možná i oprava na formu plurálu

R1: **Přišla** Timur a jeho parta – R2: **Přišli** Timur a jeho parta..

- základní předpoklad: správně je člen, který určuje morfologické kategorie spojení
 - tj. podmět, který určuje tvar slovesa v přísudku;

- nebo podstatné jméno, které určuje tvar adjektiva v přívlastku.
- pro problémové, nejasné nebo komplikovanější struktury (např. *všechny studentka odešly*) platí tato kritéria:
 - a. princip minimální opravy (oprava by měla být co nejméně náročná)
 - b. respektování kontextu
- V návaznosti na tato kritéria emendace je v takových strukturách možné opravit i tvar řídicího substantiva podle shodného přívlastku nebo tvar podmětu podle tvaru přísudku.

R1: *děvčata spaly* – R2: *děvčata spala*_{agr→děvčata}

R1: *Petr vařím oběd* – R2: *Petr vaří*_{agr→Petr} *oběd*

R1: *Michal budu dělá* – R2: *Michal bude*_{agr→Michal} *dělat*_{vbx→bude}

R1: *zítra budou pršet* – R2: *zítra bude*_{agr} *pršet*

- uvedeme typ chyby bez odkazu, protože sloveso *pršet* je bezpodmětové

R1: *byli jsem překvapení* – R2: *byli jsme*_{agr→byli} *překvapení*

- v případě dvoučlenných vět bez explicitně vyjádřeného podmětu: najdeme-li ve větě jiný tvar, s nímž se opravovaný má shodovat, odkážeme na něj

R1: *člověk objet celý svět* – R2: *člověk objel*_{agr→člověk} *celý svět*

R1: *nerozumět tomu* – R2: *nerozumím*_{agr} *tomu*

R1: *já jsme přišel* – R2: *já jsem*_{agr→já} *přišel*

R1: *přišel jsme* – R2: *přišel jsem*_{agr→přišel}

R1: *přišel jsme* – R2: *přišli*_{agr→jsme} *jsme*

- chyby shody ve složených slovesných tvarech opravujeme podle kontextu

R1: *hezké chlapci* – R2: *hezcí*_{agr→chlapci} *chlapci*

R1: *máme hezkých psa* – R2: *máme hezkého*_{agr→psa} *psa*

R1: *té věci patřili jim* – R2: *ty*_{agr→věci} *věci patřily*_{agr→věci} *jim*

R1: *Jeníkovi úlohy byly plné chyb* – R2: *Jeníkovy*_{agr→úlohy} *úlohy byly plné chyb*

R1: *dům je velká* – R2: *dům je velký*_{agr→dům}

R1: *Petr a Lucie jsou kamarád* – R2: *Petr a Lucie jsou kamarádi*_{agr→a}

R1: *Petra jsem nikdy neviděl opilý* – R2: *Petra jsem nikdy neviděl opilého*_{agr→Petra}

R1: *Čas jsou peníz* – R2: *Čas jsou peníze*_{agr→jsou}

- značíme jako chybu **agr**, protože jde o chybu v čísle, nikoli v pádu, a odkazujeme na sloveso jako zdroj shody

R1: *Dítě je starosti* – R2: *Dítě je starost*_{agr→je}

- dtto

- několikanásobný podmět

R1: Petr, Martin a Eva **přišel** – R2: Petr, Martin a Eva **přišli**_{agr→a}

R1: Otec a matka a děti **šla** do kina – R2: Otec a matka a děti **šli**_{agr→a} do kina

R1: Petr, Martin, Eva **přišel** – R2: Petr, Martin, Eva **přišli**_{agr→,}

R1: Adam s Evou **přišly** – R2: Adam s Evou **přišli**_{agr→s}

- několikanásobný větný člen (opravujeme a odkazujeme podle smyslu)

R1: Mám **krásná** růži a orchidej – R2: Mám **krásnou**_{agr→růži} růži a orchidej

R1: Mám **krásná** růže a orchideje – R2: Mám **krásné**_{agr→a} růže a orchideje

R1: Mám **pichlavá** růže a orchideje – R2: Mám **pichlavé**_{agr→růže} růže a orchideje

- chyby v doplňku

R1: pět chlapců **přiběhli uřícené** – R2: pět chlapců **přiběhlo**_{agr→pět} **uřícených**_{agr→chlapců}

- jako chyba shody se chápe i chyba ve shodném přívlastku vyjádřeném podstatným jménem, např.

R1: přišel s **chudák** maminkou – R2: přišel s **chudákem**_{agr→maminkou} maminkou

R1: neviděli jste **slečna** Moniku? – R2: neviděli jste **slečnu**_{agr→Moniku} Moniku?

R1: neviděli jste slečnu **Monika**? – R2: neviděli jste slečnu **Moniku**_{agr→slečnu?}

R1: mluvil s paní **Nováková** – R2: mluvil s paní **Novákovou**_{agr→paní}

- k **agr** řadíme také šíře pojaté chyby v přechylování

R1: přišel pan **Nováková** – R2: přišel pan **Novák**_{agr→pan}

R1: mluvil s panem **Nováková** – R2: mluvil s panem **Novákem**_{agr→panem}

R1: mluvil s **pan Nováková** – R2: mluvil s **panem**_{dep→s} **Novákem**_{agr→panem}

- jako **agr** opravujeme i chybné tvary přívlastků shodných s řídicím substantivem, jehož tvar není jednoznačný

R1: **ti** dva chtěla vykrmit – R2: **ty**_{agr→dva} dva chtěla vykrmit

R1: **naši** stroje už fungují – R2: **naše**_{agr→stroje} stroje už fungují

R1: věřím **Petra Nováka** – R2: věřím **Petru**_{agr→Novák} **Novákovi**_{dep→věřím}

- v případě osob považujeme u komplexních větných členů za řídicí poslední člen skupiny

R1: viděl to v řece **Vltavu** – R2: viděl to v řece **Vltavě**_{agr→řece}

- u neživotných komplexních větných členů považujeme za řídicí první člen

R1: k hoře Říp // do kavárny **Slavia** – R2: k hoře Říp // do kavárny **Slavia**

- je-li v originálu použit nominativ jmenovací, ponecháváme a neopravujeme

R1: dal si jeden **čaje** – R2: dal si jeden **čaj**_{agr→jeden}

- uvedený typ řadíme k chybě **agr** (chyba v určujícím členu – dle principu minimální opravy a respektování kontextu)
- nejedná se tedy o chybu **dep** (viz i oddíl 5.2, *vzal si dobrou ženy* apod.)

R1: byla jsem v **hezkého** paláce – R2: byla jsem v **hezkém**_{sec+agr→paláci} **paláci**_{dep→v}

- jde o sekundární chybu (**sec**) související s chybou valenční (**dep**) u výrazu *paláce*, musíme označkovat jako **sec+agr**

Pod tento typ chyby NEPATŘÍ:

R1: Eva je **studentce** – R2: Eva je **studentka**_{dep→je}

R1: zločinec byl **malá** postava – R2: zločinec byl **malé**_{sec+agr→postavy} **postavy**_{dep→byl}

- chyba typu **dep**
- chyba ve jmenné části přísudku – substantivum v chybném pádu

R1: do polévky dám **červené čočky**

– R2: do polévky dám **červenou**_{sec+agr→čočku} **čočku**_{use}

- chyba typu **use** (viz oddíl 5.9.1), zde neuzuální užití plurálu
- oprava adjektiva je vyvolána změnou tvaru řídicího substantiva, proto se přidává kód pro sekundární chybu

R1: do polévky dám **červená čoček**

– R2: do polévky dám **červenou**_{agr→čočku} **čočku**_{dep→dám}

- chyba typu **dep**, opravu chybného tvaru adjektiva značujeme standardně jako **agr**

Srov. i

R1: mají tam dobrou **obsluha** – R2: mají tam dobrou **obsluhu**_{dep→mají}

R1: mají tam **dobrá obsluha** – R2: mají tam **dobrou**_{sec+agr→obsluhu} **obsluhu**_{dep→mají}

Značkování chyb ve výrazech s číslovkami

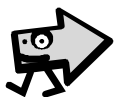
Za řídicí člen považujeme **vždy** číslovku.

- chyba ve tvaru počítaného předmětu – značujeme **agr** nebo **dep** podle toho, zda je počítaný předmět v gen pl, nebo v pádu, který odpovídá syntaktické funkci celého výrazu:
 - číslovky 1–4 ve všech pádech + číslovky 5 a víc v nepřímých pádech:
 - **agr** s odkazem na číslovku, např.
R1: *vidíš ty dvě holek?* – R2: *vidíš ty dvě holky*_{agr→dvě?}
R1: *dám to těm šesti kluky* – R2: *dám to těm šesti klukům*_{agr→třem}
R1: *přišel se dvěma kolegové* – R2: *přišel se dvěma kolegy*_{agr→dvěma}
 - číslovky 5 a víc v přímých pádech:
 - **dep** s odkazem na číslovku, např.
R1: *přišlo hodně lidi* – R2: *přišlo hodně lidí*_{dep→hodně}
R1: *vidíš těch pět kluci?* – R2: *vidíš těch pět kluků*_{dep→pět?}
- chyba ve tvaru číslovky:
 - **dep** s odkazem na sloveso nebo jiný řídicí člen, např.
R1: *pozvali jsme tři lidi* – R2: *pozvali jsme tři*_{dep→pozvali} *lidi*
R1: *s pět dětmi doma moc práce neuděláš*
– R2: *s pěti*_{dep→s} *dětmi doma moc práce neuděláš*
R1: *mnoha studentů je z Ruska* – R2: *mnoho*_{dep→je} *studentů je z Ruska*
- chyba ve tvaru slovesa ve shodě podmět-přísudek:
 - **agr** s odkazem na číslovku, např.
R1: *uběhlo už tři měsíce* – R2: *uběhly*_{agr→tři} *už tři měsíce*
R1: *přišli hodně studentů* – R2: *přišlo*_{agr→hodně} *studentů*
R1: *přišli pět studenti* – R2: *přišlo*_{agr→pět} *pět studentů*_{dep→pět}

5.2 Chyba ve vyjádření syntaktické závislosti (jinak než shodou) dep

- Všechny chyby ve vyjádření syntaktické závislosti ve smyslu větné struktury, včetně chyb v nevalenčních (volných) doplněních. Nepatří sem chyby shody (**agr**), které řešíme výše v části 5.1, ani chyby v analytických slovesných tvarech a verbonominálních predikátech (**vbx**, např. *to bylo moc krásně*), které řešíme níže v části 5.3.
- Takto označujeme
 - chyby ve slovesné, substantivní, adjektivní, číslovkové, adverbialní rekcii
 - chyby ve vyjádření subjektu (např. záměna slovního druhu – v tomto případě nejde o chybu shody)
 - záměna slovního druhu se řeší jako chyba typu **dep** v případech, kdy je narušen formální valenční požadavek řídicího členu, jinak jde o chybu typu **lex**
 - chyby v předložkové frázi
 - chyby v užití podřadicích spojek a ve tvaru slovesa po podřadicí spojce

- chybné užití slovního druhu v příslovečném určení (např. záměna adverbia za adjektivum)
- Odkazování
 - od opravovaného tvaru ke tvaru, který objasňuje důvod opravy, většinou od tvaru řízeného k tvaru řídícímu
 - pokud odkazujeme na sloveso, které je ve složeném tvaru, odkazujeme vždy na jeho plnovýznamovou část, např.
 - R1: *bude se ho líbit tu knihu* – R2: *bude se mu_{dep→líbit} líbit ta_{sec+agr→knih} kniha_{dep→líbit}*
 - potřebujeme-li odkázat na přísudek jmenný se sponou, odkazujeme na sponu, např.
 - R1: *kanceláře je prázdná* – R2: *kancelář_{dep→je} je prázdná*

R1: věřím **učitelku** – R2: věřím **učitelce**_{dep→věřím}
 R1: *bude se líbit tu knihu* – R2: *bude se líbit ta_{agr+sec→knih} kniha_{dep→líbit}*
 R1: káva bez **mléko** – R2: káva bez **mléka**_{dep→bez}
 R1: otázka **čas** – R2: otázka **času**_{dep→otázka}
 R1: Petr čte **špatný** – R2: Petr čte **špatně**_{dep→čte}
 R1: *dal obraz dole* – R2: *dal obraz dolů*_{dep→dal}
 R1: *bojím se jí zavolám* – R2: *bojím se jí zavolat*_{dep→bojím}
 R1: *studenta odešel* – R2: *student_{dep→odešel} odešel*
 R1: *kanceláře je prázdná* – R2: *kancelář_{dep→je} je prázdná*
 R1: *doufali ve vítězí* – R2: *doufali ve vítězství*_{dep→ve}
 R1: *koupil jsem bratrovy počítač* – R2: *koupil jsem bratrovi_{dep→koupil} počítač*

- Do této kategorie patří i chyby v pádu podmětu, např. *Hanky přišla (celá rozjařená)*.

R1: *Ondřeje odejít v 5 hodin* – R2: *Ondřej_{dep→odešel} odešel_{agr→Ondřej} v 5 hodin*

- chyba ve tvaru subjektu i predikátu

R1: *má schopnost vytváří* – R2: *má schopnost vytvářet*_{dep→schopnost}

- zde odkazujeme od chybného tvaru k řídícímu substantivu
- podobně:

R1: *mám plán pracuju* – R2: *mám plán pracovat*_{dep→plán}

R1: *Eva je studentce* – R2: *Eva je studentka*_{dep→je}

R1: *Zločinec byl malá postava* – R2: *Zločinec byl malé_{sec+agr→postavy} postavy_{dep→byl}*

- je-li chyba ve jmenné části přísudku, považujeme ji za chybu ve shodě, kromě případů, kdy jde jednoznačně o substantivum v chybném pádu

R1: *maminka koupí* – R2: *maminka to_{dep→koupí} koupí*

- pokud chybí vyjádření předmětového komplementu, značujeme jako **dep** s odkazem na příslušný řídící výraz

Některé chyby řešíme jako překlep/přepis a opravujeme už na R1 jako typ *dal–dál* (viz bod 4.2.5). Kromě případů, kdy mezi původním a opraveným tvarem není slovotvorný vztah, se to se týká i případů, kdy dochází k jediné změně v diakritice:

RO: *choval se špatné* – R1: *choval se špatně*_{incorInfl}

RO: *objeví se bíle zuby* – R1: *objeví se bílé*_{incorInfl} zuby

RO: *každou chvíli se snažím využít* – R1: *každou chvíli se snažím využít*_{incorBase}

RO: *vidím stavení* – R1: *vidím stavení*_{incorInfl}

5.2.1 Způsoby odkazování u předložkových vazeb

5.2.1.1 Předložka správně, pád špatně (pád špatně i v kontextu s užitou předložkou)

- o jeden odkaz – od substantiva v předložkovém pádu k předložce
- o příklady: *otázka pro maminka*, *údaj od pojišťovna*, *myslím na maminka*, *dal obraz na stěna*, *dal obraz ke stůl*, *dívá se na páni*, *dívá se na pán*, *pověsil to nad stole*, *po druhý*, *po každý* (jako příslovečné spřežky, se stylovým příznakem **stylColl**)
- anotujeme takto:
R1: *otázka pro maminka* – R2: *otázka pro maminku*_{dep→pro}
R1: *leží na postelemi* – R2: *leží na postelích*_{dep→na}
R1: *přišli na stadionem* – R2: *přišli na stadion*_{dep→na}

5.2.1.2 Předložka i pád špatně

- o dva odkazy – od substantiva v předložkovém pádu k předložce (nikoli jako **sec**) a od předložky k řídicímu slovesu/substantivu/adjektivu
- o příklady: *myslím o maminka*, *díval se v televize*, *díval se od oknu*, *přišli v hřištěm*, *jdu do kamarád*, *email z kamarád*
- anotujeme takto:
R1: *myslím o maminka* – R2: *myslím na*_{dep→myslím} *maminku*_{dep→na}

Pravidlo postupného odkazování

- o Problém s odkazy u chyb předložkových vazeb typu *myslím na tobě* řešíme vždy jako chybu ve volbě předložky, chybný pád podstatného jména je pak chybou sekundární, následnou (viz 5.2.1.3).
- V tomto případě odkazujeme dvojmo – vedeme odkaz od „správné“ předložky ke slovesu i od „chybné“ podoby substantiva k předložce.
R1: *přišli na stadionu* – R2: *přišli na*_{dep→leží} *stadion*_{sec+dep→na}
R1: *dívám se na učitelce* – R2: *dívám se na*_{dep→dívám} *učitelku*_{sec+dep→na}

5.2.1.3 Pád dobře v kontextu s předložkou, předložka špatně s ohledem na valenci řídicího slova

- o tento typ chyby je dvousložkový: **dep** u předložky a **sec+dep** u jména
- o dva odkazy – od substantiva v předložkovém pádu k předložce (současně jako **sec**) a od předložky k řídicímu slovesu/substantivu/adjektivu

- příklady: *mléko pro kávu, radost na úspěch, byl jsem v doktorovi, strach na zkoušku*
- anotujeme takto:
 - R1: *mléko pro kávu* – R2: *mléko do_{dep→mléko} kávy_{sec+dep→do}*
 - R1: *strach na zkoušku* – R2: *strach ze_{dep→strach} zkoušky_{sec+dep→ze}*
 - R1: *byl jsem v doktorovi* – R2: *byl jsem u_{dep→byl} doktora_{sec+dep→u}*
- Tento typ chyby se týká i vícevazebných předložek (každou vazbu předložky považujeme za samostatnou), např. *na, o, v, po* + A/L; *nad, pod, za, před, mezi* + A/I.
Málo frekventované vazby pro tyto účely ignorujeme, např. předložku *s/se* za vícevazebnou nepovažujeme (ignorujeme vazbu s genitivem a akuzativem).
- Příklady: *otázka na mamince, přišly na hřišti, díval se na tobě, Pavel sedí na kolo, stůl je před křesla, dívá se na pánech, pověsil to nad stolem.*
- anotujeme takto:
 - R1: *přišli na hřišti* – R2: *přišli na_{dep→přišli} hřiště_{dep+sec→na}*
 - R1: *stará se o našich holčičkách* – R2: *stará se o_{dep→stará} naše_{sec+agr→holčičky} holčičky_{sec+dep→o}*
 - R1: *dívám se na učitelce* – R2: *dívám se na_{dep→dívám} učitelku_{sec+dep→na}*
 - R1: *leží na postele* – R2: *leží na_{dep→leží} posteli_{sec+dep→na}*
 - chápeme jako chybu v pádu, nikoli v čísle, a opravujeme podobně jako výše uvedené příklady typu *sedí na kolo*
 - vycházíme ze zásady minimální intervence a předpokládáme, že autor udělal chybu ve formálnější kategorii morfologického pádu spíše než v sémantičtější kategorii čísla

R1: *pracuje na osobní oddělení* – R2: *pracuje na osobním_{agr→oddělení} oddělení*

- synkretický tvar *oddělení* chápeme podle kontextu jako lokál singuláru a značujeme jen tvar adjektiva jako chybu **agr**

5.2.1.4 Předložka chybně, pád dobře s ohledem na valenci řídicího slova

- předložku opravíme na správnou a odkážeme na řídicí slovo
- anotujeme takto:
 - R1: *nejhloupější člověk u světě* – R2: *nejhloupější člověk na_{dep→člověk} světě*
 - R1: *sedl si do židli* – R2: *sedl si na_{dep→sedl} židli*
 - R1: *seznámila se k maminkou* – R2: *seznámila se s_{dep→seznámila} maminkou*
 - R1: *kluk v obrázku* – R2: *kluk na_{dep→kluk} obrázku*
 - R1: *byla jsem v místě činu* – R2: *byla jsem na_{dep→byla} místě činu*
 - u těchto dvou příkladů je na rozhodnutí anotátora, zda tyto konstrukce opraví, či nikoli

5.2.1.5 Předložka chybí, pád dobře

- pahýl pro předložku jako chyba **dep**, odkaz na řídicí slovo
- příklady: *díval se televizi, vzali jsme ho sebou*
- anotujeme takto:

R1: *díval se televizi* – R2: *díval se **na**_{dep→díval} televizi*

R1: *vzali jsme ho sebou* – R2: *vzali jsme ho **s**_{dep→vzali} sebou*

5.2.1.6 Předložka chybí, pád špatně

- dva odkazy – od pahýlu pro předložku (**dep**) odkaz na řídicí slovo, od substantiva v předložkovém pádu odkaz na předložku
- příklady: *díval se **televize**, stará se **pes***
- anotujeme takto:
R1: *díval se **televize*** – R2: *díval se **na**_{dep→díval} **televizi**_{dep→na}*

5.2.1.7 Nadbytečně užitá předložka

- odstraníme předložku, odkážeme od pahýlu (**dep**) na řídicí slovo:

A. tvar (pád) dobře

- anotujeme takto:
R1: *bojím se **od** psa* – R2: *bojím se [**od**_{dep→bojím}] psa*
- odstraníme **od** a na pahýlu značujeme chybu **dep** s odkazem na *bojím*
- stejně tak u
R1: *bojím se **před** psa* – R2: *bojím se [**před**_{dep→bojím}] psa*

B. tvar (pád) chybně i v kontextu s předložkou

- anotujeme takto:
R1: *bojím se **před** psovi* – R2: *bojím se [**před**_{dep→bojím}] **psa**_{dep→ bojím}*
- odstraníme **od** a na pahýlu značujeme chybu **dep** s odkazem na *bojím*
- opravíme **psovi** a značujeme **dep** s odkazem na *bojím*

C. tvar (pád) správně v kontextu s předložkou, chybně ve vztahu k řídicímu výrazu

- anotujeme takto:
R1: *bojím se **před** psem* – R2: *bojím se [**před**_{dep→bojím}] **psa**_{dep+sec→ bojím}*
- odstraníme **od** a na pahýlu značujeme chybu **dep** s odkazem na *bojím*
- opravíme **psem** a značujeme sekundární chybu (**sec**) **dep** s odkazem na *bojím*

D. dvě předložky, jedna z nich chybně

- anotujeme takto:
R1: *pohřbil ho u **k** svého statku* – R2: *pohřbil ho u [**k**_{dep→pohřbil}] svého statku*
- odstraníme **k** a na pahýlu značujeme chybu **dep** s odkazem na *pohřbil*
- předložky nemusí stát za sebou:
R1: *viděli ho na městské **u** poště* – R2: *viděli ho na městské [**u**_{dep→viděli}] poště*
R1: *viděli ho **na** městské **u** pošty* – R2: *viděli ho **u** [**na**_{dep→viděli}] městské pošty*
– oprava podle kontextu, v kombinaci se slovoslednou úpravou

E. dvě předložky, vzájemně zaměnitelné

- anotujeme např. takto:
R1: *pohřbil ho u **nedaleko** svého statku* – R2: *pohřbil ho u [**nedaleko**] svého statku*
- je třeba jednu zvolit a druhou vypustit, bez pahýlu a bez značky, podobně jako u reduplikace na R1, viz 4.2.7.
- jsou-li obě předložky formálně možné, je třeba si jednu vybrat podle kontextu:

- R1: *přišel do **od** divadla těsně před začátkem*
 – R2: *přišel do [**od**] divadla těsně před začátkem*

5.2.2 Opravy vedlejších vět

- případy, kdy:
 - chybí spojka
*rozhodl se **jdeme** do kina*
 - chybí spojka a sloveso je chybně (infinitiv, chybný určitý tvar)
*řekl mu **nedělat** to*
*slyšel Petr **přišla** pozdě*
 - spojka je správně, ale sloveso je chybném tvaru (infinitiv, chybný určitý tvar)
*řekl mi, že **napsat** dopis*
*chtěl, abych **přijdu***
- značujeme:
 - chybějící a přebývající spojky jako **dep** s odkazem na predikát v hlavní větě
 - chybné tvary sloves standardně podle typu chyby jako **agr**, **vbz** nebo **use**

5.2.2.1 Spojovací výraz (spojka, vztahné adverbium)

- spojovací výraz **chybí**: *řekl má čas, řekl mít čas, spí má čas, přešel jsem Petr odcházel*
- značujeme **dep** a odkazujeme na řídicí člen (sloveso ve větě řídicí nebo příslušné jméno)

R1: *rozhodl se jdeme do kina* – R2: *rozhodl se, **že**_{dep→rozhodl} jdeme do kina*

R1: *řekl mu Petr to **neznat*** – R2: *řekl mu, **že**_{dep→řekl} Petr to **nezná**_{agr→Petr}*

R1: *slyšel Petr **přišla** pozdě* – R2: *slyšel, **že**_{dep→slyšel} Petr **přišel**_{agr→Petr} pozdě*

R1: *pamatuješ si tu noc Petr se vyboural?*

– R2: *pamatuješ si tu noc, **kdy**_{dep→vyboural} se Petr vyboural?*

5.2.2.2 Relativum

- uvozuje vedlejší větu přívlastkovou
- 1. relativum **chybí**
 - značujeme jako **dep** a odkazujeme na sloveso vedlejší věty přívlastkové (značujeme jako chybějící větný člen)
 - R1: *přivedla muže Jana neznala* – R2: *přivedla muže, **kterého**_{dep→neznala} Jana neznala*
- 2. relativum **je špatně**
 - jde-li o chybu v pádu, značujeme jako **dep**:
 - R1: *přivedla muže, **kterému** Jana neznala*
 - R2: *přivedla muže, **kterého**_{dep→neznala} Jana neznala*
 - R1: *vzal kabát, **kterou** ležel na židli*
 - R2: *vzal kabát, **který**_{dep→ležel + ref→kabát} ležel na židli* – dvě značky!
 - R1: *to je kniha, o **kterou** jsme mluvili*
 - R2: *to je kniha, o **které**_{dep→mluvili} **které**_{dep→o+sec} jsme mluvili*
 - R1: *to je kniha, **pro kterou** jsme mluvili*
 - R2: *to je kniha, o **které**_{dep→mluvili} **které**_{dep→o+sec} jsme mluvili*
 - jde-li o chybu v rodu nebo čísle, značujeme jako **ref**:
 - R1: *koupil růže, **kterí** stojí 5 korun*

- R2: koupil růže, **keré**_{ref→růže} stojí 5 korun
- R1: dal si kávu, **kerého** má rád
- R2: dal si kávu, **kerou**_{ref→kávu} má rád
- R1: dal si kávu, **kerému** má rád
- R2: dal si kávu, **kerou**_{ref→kávu+dep→má} má rád – dvě značky!

5.2.2.3 Záměna spojovacího výrazu

- jde-li o záměnu spojky v jinak ústrojně konstrukci, značujeme jako **lex**

- R1: řekl, **protože** má čas – R2: řekl, **že**_{lex} má čas
- R1: spím, **kde** mám čas – R2: spím, **když**_{lex} mám čas
- R1: viděl film, **koho** nezná – R2: viděl film, **kerý**_{lex} nezná
- R1: dal si kávu, **že** má rád – R2: **kerou**_{lex} má rád
- R1: viděl, **kerý** prší – R2: viděl, **že**_{lex} prší

- R1: řekl mi, **koho** věří – R2: řekl mi, **komu**_{dep→věří} věří
- R1: řekl mi, **co** věří – R2: řekl mi, **komu**_{lex} věří
- R1: řekl mi, **jakého** věří – R2: řekl mi, **komu**_{dep→věří+lex} věří

5.2.2.4 Kondicionálové spojky aby/kdyby

- R1: řekl mu **nedělat** to – R2: řekl mu, **aby**_{dep→řekl} to **nedělal**_{vbx→aby}
 - chybí spojka, sloveso je infinitiv
 - neopravujeme pomocí pavouka
- R1: řekl Petr **přišla** včas – R2: řekl, **aby**_{dep→řekl} Petr **přišel**_{agr→Petr} včas
 - chybí spojka, sloveso v chybném určitém tvaru (chyba v rodu)
- R1: chtěl, **abych přijdu** – R2: chtěl, **abych přišel**_{vbx→abych}
 - sloveso v chybném určitém tvaru (ale ve správné osobě a čísle, nejedná se tedy o chybu **agr**)
- R1: chtěl, **abych přijde** – R2: chtěl, **abych přišel**_{vbx→abych}
 - řešíme stejně jako předcházející příklad!
 - sloveso v chybném určitém tvaru (chybná osoba a číslo, přesto neznačujeme jako chybu **agr**)
- R1: řekl mi **aby** to **nedělat** – R2: řekl mi, **abych**_{agr} to **nedělal**_{vbx→abych}
 - spojka chybně, sloveso infinitiv
 - u kondicionálové spojky odkazujeme na odpovídající subjekt, příp. na výraz, který nese shodové prvky; pokud to nelze, ponecháváme bez odkazu
- R1: řekl mu **aby** to **neděláš** – R2: řekl mu, **abys**_{agr→nedělal} to **nedělal**_{vbx→abys}
 - řešíme stejně jako předcházející příklad!
- R1: **abych** měl peníze, koupil bych si auto
 - R2: **kdybych**_{lex} měl peníze, koupil bych si auto
- R1: **aby** měl milion dolarů, jel bych na dovolenou
 - R2: **kdybych**_{lex+agr→bych} měl milion dolarů, jel bych na dovolenou
 - v případě záměny spojky značujeme jako **lex** (event. současně s chybou **agr**)

R1: manželka je v domácnosti **starat se o děti**

– R2: manželka je v domácnosti a **stará**_{agr→manželka} se o **děti**_{dep→o}

– R2: manželka je v domácnosti, **stará**_{agr→manželka} se o **děti**_{dep→o}

– R2: manželka je v domácnosti, **aby**_{dep→je} se **starala**_{vbx→aby} o **děti**_{dep→o}

➤ opravujeme podle kontextu, volíme nejbližší a nejpřiléhavější opravu

Pod typ chyby dep NEPATŘÍ:

R1: stará se o **malých** holčičky – R2: stará se o **malé**_{agr→holčičky} holčičky

➤ nejde o chybu dep, ale je to chyba agr

R1: viděl jsem velkou **postele** – R2: viděl jsem velkou **postel**_{agr→velkou}

➤ je-li v nesourodé jmenné frázi tvar atributu z kontextuálních důvodů **signifikantní** a u tvaru řídicího substantiva je z několika možných interpretací (např. *postele* – Gsg, Lsg, Npl, Apl) alespoň jedna správná s ohledem na vazbu/valenci řídicího členu (zde Apl), tak ji za ni a priori považujeme a chybu substantiva klasifikujeme jako chybu ve shodě **agr**; podobně řešíme i následující případy: *bojí se cizích muže*, *dal si jeden čaje*, *vzal si dobrou ženy*, *nechtěl o tu zkušenosti přijít*

R1: knihu čte už **dlouze** – R2: knihu čte už **dlouho**_{lex}

➤ opravujeme jako lex, protože nejde o narušení syntaktického vztahu

R1: nemá rád **červenou třešni** – R2: nemá rád **červené třešně**_{use}

➤ opravujeme jako chybu úzu (**use**), tvar adjektiva opravujeme jako sekundární chybu

➤ čočky opravíme na *čočku* jako **use** a *červený* opravíme na *červenou* jako **agr** a **sec**. Jde-li o neuzuální užití singuláru či plurálu, značíme tento typ chyby jako **use**.

R1: až mi to **dal**, budu spokojen – R2: až mi to **dá**_{use}, budu spokojen

R1: **až** jsem udělal zkoušku, šel jsem na pivo

– R2: **když**_{lex} jsem udělal zkoušku, šel jsem na pivo

R1: vzal kabát, **kdo** ležel na židli – R2: vzal kabát, **který**_{lex} ležel na židli

R1: chtěl, **kdybych** přišel – R2: chtěl, **abych**_{lex} přišel

R1: půjdu tam, **proto** chci ho vidět – R2: půjdu tam, **protože**_{lex} ho chci vidět

R1: chodím tam, **kdy mít** čas – R2: chodím tam, **když**_{lex} **mám**_{agr>chodím} čas

➤ pokud chybně užitou spojku/vztažné zájmeno zaměňujeme za jinou/jiné, značíme jako chybu typu **lex**

5.3 Chyba v analytickém slovesném tvaru a složených predikátech vbx

- Značujeme ručně jen jako obecnou kategorii, bez dalšího manuálního rozlišení. Automaticky se pak tento typ chyby rozdělí podle jednotlivých kategorií.
- Odkazujeme na další člen slovesného tvaru a složeného predikátu.
*Petr bude **dělal** – Petr bude **dělat***_{vbx→bude}
*Praha krásná – Praha **je***_{vbx→krásná} *krásná*
- Patří sem
 - chyby v analytické morfologii sloves (tj. chyby v préteritu, opisném futuru, kondicionálu, reflexívních slovesech, pasívu)
 - chyby v konstrukcích s modálními a fázovými slovesy *moct, muset, smět, začít, přestat*
 - chyby ve verbonominálních predikátech (např. chybějící spona)
 - chyby v konstrukcích rezultativních
- Nepatří sem
 - chyby ve shodě finitního tvaru nebo příčestí s podmětem, např. *Petr **budu** dělat; Petr **přišla** sám; kde jste **byli**, děvčata?*
— na rozdíl od chyb, kdy je např. místo infinitivu příčestí, kdy je pomocné sloveso navíc, kdy chybí nebo je jiné, než má být: ***udělat** jsem úkol*

R1: ***budu napsat*** – R2: ***napišu***

R1: ***budu napsat*** – R2: ***budu psát***_{vbx→bude}

R1: ***musíš přijdeš*** – R2: ***musíš přijít***_{vbx→musíš}

R1: ***začal pracuje*** – R2: ***začal pracovat***_{vbx→začal}

R1: *Petr bude **dělá*** – R2: *Petr bude **dělat***_{vbx→bude}

R1: *Petr **budu dělá*** – R2: *Petr **bude***_{agr→Petr} ***dělat***_{vbx→bude}

R1: ***bylo by není** moc těžké* – R2: ***nebylo***_{vbx+neg} ***by** moc těžké*

- opravujeme pomocí pavouka

R1: ***učit** jsem se* – R2: ***učil***_{vbx→jsem} ***jsem se***

R1: ***učím** jsem si* – R2: ***učil***_{vbx→jsem} ***jsem se***_{reflx→učit}

R1: ***kluci jsou** běhali* – R2: ***kluci [jsou]***_{vbx→běhali} ***běhali***

- chyba **vbx** na pahýlu *jsou*, s odkazem na *běhali* (automaticky se doplní chyba **odd**)

R1: *Petr **je** dělal večeri* – R2: *Petr [**je**]*_{vbx→dělal} ***dělal** večeri*

- chyba **vbx** na pahýlu *je*, s odkazem na *dělal* (automaticky se doplní chyba **odd**)

R1: *guláš **bylo** chutná mi* – R2: *guláš mi **chutnal***_{vbx}

- opravujeme pomocí pavouka

R1: *Petr je **unavit*** – R2: *Petr je **unavený***_{vbx→je}

R1: *Petr je **unaveně*** – R2: *Petr je **unavený***_{vbx→je}

R1: *Petr **má** unavený* – R2: *Petr **je***_{vbx→unavený} ***unavený***

V případě, že chybí spona, **pomocné sloveso nebo jiná část složeného predikátu**, značíme jako **vb_x**, pomocí pahýlu a odkazu (nikoli pavouka). Automaticky se pak doplní klasifikace **miss** a specifikace **cvf** nebo **vnp** ap.

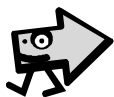

Pod typ chyby vb_x NEPATŘÍ:

- ✓ R1: Michal **budu dělat** – R2: Michal **bude**_{agr→Michal} **dělat**
R1: zítra **budou pršet** – R2: zítra **bude**_{agr} **pršet**
R1: Petr **si budu učit** – R2: Petr **se**_{rflx→učit} **bude**_{agr→Petr} **učit**
 - k **vb_x** nepatří chyby ve shodě finitního tvaru nebo přičestí s podmětem
 - jsou to případy chybné shody s podmětem, které řadíme k **agr**
- ✓ R1: **jseš přišel** – R2: **jsi přišel**
 - značujeme na R1 jako **incorInfl+ stylColl**
- ✓ R1: **udělalo se hezké** – R2: **udělalo se hezky**
 - složené přísudky výše uvedeného typu se značují jako **běžná konstrukce slovesa s příslovečným určením (dep)**

5.4 Chyba ve zvrtném výrazu rflx

- Takto označujeme syntaktické nebo lexikální chyby v užití nebo neuzutí reflexiv, které nelze považovat za chyby typu **dep** nebo **agr**.
- Případy, kdy užití reflexiva je formálně správné, ale z hlediska kontextu vede k nesprávné referenci (*Lucie_i nechala její_i děti u babičky*), označujeme jako **ref**.
- Při opravě odkazujeme obvykle na sloveso, k němuž zvrtný výraz patří.
- Patří sem:
 - chyby v reflexivech tantum
 - odkazujeme na sloveso
R1: *smála si* – R2: *smála se*_{rflx→smála}
 - chyby v reflexivním pasivu, deagentivu
 - odkazujeme na sloveso
R1: *dnes si neučí* – R2: *dnes se*_{rflx→neučí} *neučí*

R1: *troufl se přijít* – R2: *troufl si_{rflx→troufl} přijít*
R1: *narodila jsem v Petrohradu* – R2: *narodila jsem se_{rflx→narodila} v Petrohradu*
R1: *dívá na televizi* – R2: *dívá se_{rflx→dívá} na televizi*
R1: *Pavel si raduje* – R2: *Pavel se_{rflx→raduje} raduje*
R1: *tancovali jsme se celý večer* – R2: *tancovali jsme [se_{rflx→tancovali}] celý večer*
R1: *auta si vyrábějí* – R2: *auta se_{rflx→vyrábějí} vyrábějí*

Jako **rflx** neoznačujeme manuálně případy, kdy je chybu ve zvrtném výrazu možné hodnotit jako chybu jiného typu, tedy **ref**, **dep** nebo **agr**. Označení **rflx** se pak doplní automaticky podle toho, že se v chybné nebo opravené verzi objevuje zvrtný výraz.

Jde především o:

- chyby ve valenci (**dep**)
 - tyto chyby odlišíme od ostatních případů chybného (ne)užití výrazů *se* a *si* náhradou za zájmena *sebe* nebo *sobě*, vznikne-li náhradou gramaticky správná věta, jde o tuto chybu ve valenci, při testu náhradou tolerujeme i posun ve významu:
 - R1: *umyla si celá* – R2: *umyla se_{dep→umyla} celá*
 - R1: *mýt se ruce* – R2: *mýt si_{dep→mýt} ruce*
 - R1: *přestěhovala jsem si do Prahy* – R2: *přestěhovala jsem se_{dep→přestěhovala} do Prahy*
 - také valenční chyby v členu navíc nebo v chybějícím členu:
 - R1: *hned po obědě maminka myje se nádobí*
– R2: *hned po obědě maminka myje [se_{dep→myje}] nádobí*
 - R1: *ráno čistím zuby a umyju*
– R2: *ráno si_{dep→čistím} čistím zuby a umyju se_{dep→umyju}*
 - R1: *posadím do první řady*
– R2: *posadím se_{dep→posadím} do první řady*
 - R1: *ráno u zrcadla dlouho maluju*
– R2: *ráno se_{dep→maluju} u zrcadla dlouho maluju*
- chyby v referenci zájmen
 - R1: *Tomáš stojí před jeho dům*
– R2: *Tomáš stojí před_{dep→stojí} svým_{ref→Tomáš} domem_{dep→před+sec}*
(z kontextu vyplývá, že dům je Tomášův)
- chyby ve shodě
 - R1: *Petr stojí před její dům*
– R2: *Petr stojí před_{dep→stojí} svým_{ref→Petr} +agr→dům+sec domem_{dep→před+sec}*
(z kontextu vyplývá, že dům je Petrův)

Chybu v užití zájmena 1. nebo 2. osoby místo zájmena zvratného označujeme jako chybu **rflx**, užití zájmena 3. osoby místo zvratného však označujeme jako chybu **ref**. To platí pro zájmena osobní i přivlastňovací.

R1: *dívám se na **moje** auto* – R2: *dívám se na **svoje***_{rflx→dívám} *auto*

R1: *dívám se na **mě*** – R2: *dívám se na **sebe***_{rflx→dívám}

R1: *dívá se na **jeho** dům* – R2: *dívá se na **svůj***_{ref} *dům*

- **chyba v referenci, tedy chyba typu ref, oprava podle významu**

R1: ***ve své** zemi pro mne nebyla práce*

– R2: ***v***_{use} ***mé***_{rflx→nebyla} *zemi pro mne nebyla práce*

R1: *stýskalo se mu po **své** rodině* – R2: *stýskalo se mu po [**své**]*_{rflx→stýskalo} *rodině*

NEBO – R2: *stýskalo se mu po **jeho***_{rflx→stýskalo} *rodině*

R1: *konečně **si** rozhodl oholit* – R2: *konečně **se***_{rflx→rozhodl + dep→oholit} *rozhodl oholit*

- haplogonii stejných tvarů reflexiv považujeme za korektní
- při opravě odkazujeme na obě slovesa
- chybu označujeme odpovídajícím způsobem jako **rflx** nebo **dep**

R1: *troufl **si** přestěhovat* – R2: *troufl **si** přestěhovat **se***_{dep→přestěhovat}

R1: *troufl **se** přestěhovat* – R2: *troufl **si***_{rflx→přestěhovat} *přestěhovat **se***

R1: ***snažil** přestěhovat* – R2: ***snažil se***_{rflx→snažil + dep→přestěhovat} *přestěhovat*

NEBO – R2: ***snažil se***_{rflx→snažil} *přestěhovat **se***_{dep→přestěhovat}

5.5 Chyba v negaci neg

- včetně záporové shody
- chyby tohoto typu mohou obsahovat odkaz na slovo indikující záporovou shodu

R0: ***půjdu neráno*** – R1: ***půjdu***_{incorInfl} (***ne ráno***)_{pavouk wbd} – R2: ***nepůjdu***_{neg} *ráno*

➤ z R0 na R1 i z R1 na R2 oprava pomocí pavouka

R0: *on **ne** velký* – R1: *on **ne** velký* – R2: *on **není***_{neg} *velký*

R0: *on **je ne** velký* – R1: *on **je ne** velký* – R2: *on (**není**)*_{pavouk neg} *velký*

R1: ***půjdu ne** do školy* – R2: (***nepůjdu***)_{pavouk neg} *do školy*

R1: ***mám žádný** čas* – R2: ***nemám***_{neg→žádný} *žádný čas*

R1: *žádný to **ví*** – R2: *žádný to **neví***_{neg→žádný}

R1: *máma ani táta **kouří*** – R2: *máma ani táta **nekouří***_{neg→ani}

5.6 Auto: Přebytečný / chybějící výraz odd/miss

- Vždy emendujeme, ale značky **odd** a **miss** se přiřazují automaticky.
- Neznačujeme:
 - chyby v užití interpunkčních znamének, tj. vynecháváme/přidáváme bez pahýlu, **to se týká i tečky za řadovou číslovkou a zkratkou**
 - nadbytečné užití finitního tvaru plnovýznamového slovesa (např. *Petr **dělá** čte*)
 - nepřičítáme-li příslušnou značku, není třeba dělat pahýl (ani odkaz).
- Přebývající či chybějící výrazy značujeme podle kontextu jako:
 - **dep** (u subjektů, objektů, atributů a adverbálních doplňků)
 - **vbv** (u částí slovesného tvaru)
 - **lex** (chybějící plnovýznamový predikát apod.)
 - **rflx** (reflexiva tantum a deagentivy)
 - je-li to možné, přidáváme příslušný odkaz (směřující od chybové značky na pahýlu)
 - chybí-li slovo, ale nelze zjistit jaké, zapíšeme na R2 řetězec xxx (*minuskula*)
 - chybí-li celá část věty, zapíšeme na R2 řetězec yyy bez další identifikace chyby.

R1: Petr vstává v 6 hodin. **On** nesnídá, protože **on** nemá hlad.

– R2: Petr vstává v 6 hodin. [**on**_{dep→nesnídá}] Nesnídá, protože [**on**_{dep→nemá}] nemá hlad.

R1: Petra **já ho** viděl – R2: Petra [**já**_{dep→jsem}] [**ho**_{dep→Petra}] **jsem**_{vbv→viděl} viděl

R1: To je moje kamarádka Iva. **Kamarádce** koupil jsem jí zmrzlinu.

– R2: To je moje kamarádka Iva. [**kamarádce**_{dep→koupil}] Koupil jsem jí zmrzlinu.

R1: já jsem je viděl **je** – R2: já jsem je viděl [**je**_{dep→viděl}]

R1: znal jsem – R2: znal jsem **ji**_{dep→znal}

R1: Iva hezká – R2: Iva **je**_{vbv→hezká} hezká

R1: včera dělal – R2: včera **jsem**_{vbv} dělal

R1: chlapani **dělali** spali – R2: chlapani spali

- zde bez pahýlu a bez značky

R1: Jmenují se. – R2: Jmenují se **xxx**_{dep→jmenují}.

R1: Když jsme se vraceli do – Když jsme se vraceli do **xxx**_{dep→do} **yyy**

R1: navečeřeli se a do kina – R2: navečeřeli se a **šli**_{lex} do kina

R1: kuřecí prsa se špenátem rýže – R2: Kuřecí prsa se špenátem **a**_{lex} rýže

5.7 Auto: Chybný slovosled wo

- slovosled je vhodné opravovat až po všech ostatních opravách
- chyby ve slovosledu emendujeme (= opravujeme), ale nepřidáváme jim žádnou značku, tyto opravy budou označeny automaticky
- slovosledné opravy se zaměřují primárně na gramaticky správný slovosled, tj. na opravu chybného postavení příklonek, předložek, kvantifikátorů, adverbíí, shodných a neshodných přívlastků, doplňků
- pokud si můžeme vybrat, přesouváme závislé členy větné struktury a pomocná slova (v příkladech vyznačujeme přesouvaný člen tučně)
- v anotačním programu je možné najednou vybrat a přesunout posloupnost slov
- opravujeme také chybné pořadí interpunkce, např. tečky a závorky
- je-li interpunkce spojena do jednoho uzlu, jde o chybu v konverzi – pořadí opravíme v rámci uzlu a kód **wo** uvedeme do poznámky u **meziuzlu**

➤ pořadí příklonek:

1. spojka *-li*;
2. pomocné sloveso v minulém čase (*jsem, jsi (-s), jsme, jste..*) a v podmiňovacím způsobu (*bych, bys, by, bychom, byste..*);
3. krátké tvary zvrtných osobních zájmen (*si, se*);
4. krátké tvary osobních zájmen v dativu (*mi, ti, mu...*);
5. krátké tvary osobních zájmen v akuzativu (*mě, tě, ho; to, tu ...*).

*Učil jsem se. Zítra **bych se** učil. Snažil jsem se **mu to** vysvětlit. Uvažil jsem **si to**. ...*

- Opravu slovosledu provedeme tak, aby byla vždy co nejbližší originálu. Tj. řídíme se principy:
 - co nejméně zasahovat do původního slovosledu
 - co nejméně měnit počet slov ve větě
- Pokud slovosled vykazuje rysy aktualizovaného užití, opravu ve slovosledu neprovádíme.
 - V následujícím dialogu např. nepřesouváme *bydlím*:
*Ty pracuješ v Praze? To každý den dojíždíš? – Já v Praze už pět let **bydlím!***
 - **R1: líbím se moc Pražský hrad ... – R2: líbí_{agr} se mi_{dep}→líbí_i moc Pražský hrad**
 - slovosled tedy neopravujeme na: *moc se mi líbí Pražský hrad*

R1: *mají hezký **velmi** dům – R2: mají **velmi** hezký dům*

- podobně: *hezký **tento** dům // malí **dva** kluci*

R1: *je to rychlé auto **hodně** – R2: je to **hodně** rychlé auto*

R1: *koupil jsem auto **nové** – R2: koupil jsem **nové** auto*

R1: *bál jsem se, že jí **se** nebude líbit Praha*

– R2: *bál jsem se, že **se** jí nebude líbit Praha*

R1: *to by velmi vadilo **mi** – R2: to by **mi** velmi vadilo*

Primárně přesouváme závislé členy větné struktury!

5.8 Chyba v lexiku a frazeologii lex

- chyby ve významu, stylu, kolokabilitě, užití slova nebo konstrukcí
- často jde o náhradu synonymem stejného slovního druhu nebo výrazem jiného slovního druhu, nejde-li o chybu typu **dep** nebo **vbx**
- neexistující nebo chybně psaná jednotlivá slova se opravují na rovině 1
- chybu v užití frazému identifikujeme automaticky
- je-li však ve frazému jiná chyba, např. v pravopise nebo ve shodě, opravujeme ji jako v ostatních volných spojeních

R1: ..., **proto** to by mi velmi vadilo. – R2: ..., **protože**_{lex} to by mi velmi vadilo

R1: Vzal kabát, **kdo** ležel na židli – R2: vzal kabát, **který**_{lex} ležel na židli

R1: chtěl, **kdybych** přišel – R2: chtěl, **abych**_{lex} přišel

R1: chodím tam, **kdy mít** čas – R2: chodím tam, **když**_{lex} **mám**_{agr→chodím} čas

R1: ta knížka, **což** jsi mi dal, je hezká – R2: ta knížka, **kterou**_{lex} jsi mi dal, je hezká

R1: **až** jsem udělal zkoušku, šel jsem na pivo

– R2: **když**_{lex} jsem udělal zkoušku, šel jsem na pivo

R1: bydlíme v domě **i** nebydlíme v bytě – R2: bydlíme v domě **a**_{lex} nebydlíme v bytě

R1: potřebuju koupit **housenky** – R2: potřebuju koupit **housky**_{lex}

R1: Vladimír je **lékařka** – R2: Vladimír je **lékař**_{lex}

R1: Přesto dopadlo to velmi **přírodně** – R2: Přesto to dopadlo velmi **přírozeně**_{lex}

R1: **když** se učím, nemůžu mluvit – R2: (**i když**)_{lex} se učím ...

- opravu provedeme pomocí pavouka

R1: jsem **ruská** – R2: jsem **Ruska**_{lex}

R1: vstávám v 7 a ve čtvrt na **7** snídám – R2: vstávám v 7 a ve čtvrt na **8**_{lex} snídám

R1: jsem **Vietnam** – R2: jsem **Vietnamec**_{lex}

R1: čtu tu knihu **dlouze** – R2: čtu tu knihu **dlouho**_{lex}

R1: ve které žijou **světové** známé osobnosti – R2: **světově**_{lex} známé osobnosti

Jako lex značujeme také záměnu slovního druhu, včetně záměny typu zájmena, nejde-li o chybu typu **dep** nebo **vbx**, např.:

R1: **tátovi z** mámě – R2: **tátovi a**_{lex} mámě

R1: za **tě** dva roky – R2: za **ty**_{lex} dva roky

Chyby typu **lex** opravujeme umírněně, minimalizujeme stylové opravy!

Např. následující příklady není třeba opravovat:

tady nemyslím – není třeba opravit na **tím** nemyslím

mléčné potraviny – není třeba opravit na **mléčné výrobky**

Podobně ani jmenné tvary adjektiv nemusíme opravovat, pokud se od složených tvarů liší jen stylem a z kontextu výrazně nevyčnívají, např. neopravujeme *byl jsem šťasten*. Zdá-li se nám, že vyčnívají, neopravujeme, jen přidáme stylový příznak **stylOther**, např.

R1: *jsi opit* → R2: *jsi opit*_{stylOther}

příp. je na zvážení anotátora, zda obdobné případy opraví, např.

R1: *jsi opit* → R2: *jsi opily*_{lex+stylOther}

Naopak je jmenné tvary třeba opravit, když se od složených liší ve významu (*hoden – hodný, hotovo – hotové, dalek – daleký*), a to v příkladech jako např.:

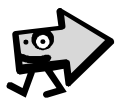
R1: *málo lidí je otevřeno* – R2: *málo lidí je otevřených*_{lex}

Některé tvary se liší jen délkou (*plna vs. plná, hodni vs. hodní*) a opravujeme je už na R1, viz bod 4.2.5.

5.9 Chyba ve významovém užití gramatické kategorie use

- Chyby tohoto typu jsou způsobeny nevhodným užitím hodnoty nějaké morfologické kategorie.
- Tento typ chyby neřadíme k chybám lexikálním.

5.9.1 Neuzuální užití singuláru či plurálu

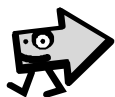
R1: *nemá rád třešni* – R2: *nemá rád třešně*

R1: *bylo tam hodně lidstev* – R2: *bylo tam hodně lidstva*

R1: *do polévky dáme červené čočky* – R2: *do polévky dáme červenou čočku*

R1: *Ráda se dívá na film* – R2: *Ráda se dívá na filmy*

5.9.2 Chybné použití času

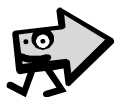

R1: *včera bude sněžit* – R2: *včera sněžilo*

➤ opravíme pomocí pavouka

R1: *až mi to dal, budu spokojen* – R2: *až mi to dá, budu spokojen*

5.9.3 Chybné užití vidu

R1: *celý večer uvařím večeři* – R2: *celý večer (budu vařit)_{use} večeři*

R1: *oslaví narozeniny* – R2: *(bude slavit)_{use} narozeniny*

➤ opravíme pomocí pavouka

R1: *Češi schovají všechno* – R2: *Češi uchovávají_{use+lex} všechno*

➤ značujeme obě chyby

5.9.4 Nevhodně užitý komparativ nebo superlativ

R1: pošta je **nejvíc blízko** – R2: pošta je **nejblíž**
R1: ten dům je **nejvíc hezký** – R2: ten dům je **nejhezčí**
R1: moje tričko je **nejvíc nejhezčí** – R2: moje tričko je **nejhezčí**
R1: mnohem **dobrý** – R2: mnohem **lepší**
R1: Petr je **velký** než Pavel – R2: Petr je **větší** než Pavel

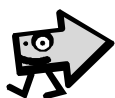
5.9.5 Vokalizace předložek a tvary osobních zájmen po předložkách

R1: **v** vodě – R2: **ve** vodě
R1: **ve** lese – R2: **v** lese
R1: **bez jí** – R2: **bez ní**
R1: **vidím ni** – R2: **vidím ji**

5.10 Chyba v zájmenném odkazu ref

- Chyby tohoto typu mohou obsahovat odkaz na slovo, s nímž se chybný tvar (chybné tvary) má shodovat, a to v rodě, čísle, osobě (nikoli v pádě!).
- Odkaz může vést i ke slovu, jež se nachází v jiné (nejčastěji bezprostředně předchozí) větě, než kde se nachází chybný tvar.
- Tento kód chyby se může vyskytovat v kombinaci s jinou chybou.

R1: opice **ji** vidí v zrcadle – R2: opice **se**_{ref→vidí} vidí v zrcadle
➤ z kontextu je zřejmé, že opice vidí sebe samu
R1: paní, **jenž** jsem se ptal, mi to ho moc neřekla
– R2: paní, **již**_{ref→paní} jsem se zeptal, ...
R1: dal jsem to jemu i **jejího** bratrovi
– R2: dal jsem to jemu i **jeho**_{ref→jemu + agr→bratrovi} bratrovi
➤ dvě chyby na jednom slově
R1: Tomáš stojí před **jeho** dům
– R2: Tomáš stojí před_{dep→stojí} **svým**_{ref→Tomáš} **domem**_{dep→před+sec}
➤ z kontextu vyplývá, že dům je Tomášův
R1: Petr stojí před **její** dům
– R2: Petr stojí před_{dep→stojí} **svým**_{ref→Petr + agr→dům+sec} **domem**_{dep→před+sec}
➤ z kontextu vyplývá, že dům je Petrův
R1: Lidé podle **té** žijou – R2: Lidé podle **ní**_{ref + lex} žijou

Pod typ chyby ref NEPATŘÍ:

užití zájmena první nebo druhé osoby místo zájmena zvratného, takové chyby označujeme jen jako **rflx**

R1: dívám se na **moje** auto – R2: dívám se na **svoje**_{rflx→dívám} auto

R1: dívám se na **mě** – R2: dívám se na **sebe**_{rflx→dívám}

R1: dívám se na **mně** – R2: dívám se na **sebe**_{dep→na + rflx→dívám}

5.11 Sekundární chyba sec

- o chyba, která vznikla teprve v důsledku jiné opravy, tzv. „zavlečená chyba“
- o kód přidáváme jako doplňkový ke kódu, který signalizuje charakter chyby (např. **sec+agr**)

R1: dívá se na **americkém filmu** – R2: dívá se na_{dep→dívá} **americký**_{sec+agr→film} **film**_{dep→na}

- Výraz *americkém* je v původním textu správně ve vztahu k výrazu *filmu* (lokál sg). Protože však musíme opravit výraz *filmu* na *film* v důsledku valenční vazby slovesa *dívat se*, je nutné provést i opravu řízeného adjektiva. V tom případě je oprava *americkém* na *americký* sekundární, tj. vynucená opravou jiného tvaru.

R1: stará se o **našich holčičkách** – R2: stará se o_{dep→stará} **naše**_{sec+agr→holčičky} **holčičky**_{sec+dep→o}

R1: bojím se **před psem** – R2: bojím se [**před**_{dep→bojím}] **psa**_{dep+sec→bojím}

R1: mají tam **dobrá obsluha** – R2: mají tam **dobrou**_{sec+agr→obsluhu} **obsluhu**_{dep→mají}

5.12 Stylově nevhodný výraz styl

- o obecněčeské (**stylColl**), knižní nebo nářeční výrazy (**stylOther**), výplňková slova (**stylMark**), pokud v kontextu působí nepatříčně
- o kód přidáváme obvykle jako doplňkový ke kódu, který signalizuje charakter chyby (např. **lex+stylOther**)
- o na R1 se takto označují stylové charakteristiky spojené s chybami typu **incorInfl** i **incorBase** (počítáme sem i spřežky, které mají rysy flexe, např. **podruhý** značujeme jako **incorBase+Stylcoll**)
- o na R2 se označují všechny ostatní stylové jevy

Vycházíme ze dvou principů:

1. Při rozhodování o tom, zda opravit či neopravit daný tvar spoléháme částečně na intuici anotátora. Vždy opravujeme jevy obecněčeské, nářeční a argotické. Jevy hovorové (tj. hovorové spisovné) opravujeme jen v případě, že jsou vzhledem ke kontextu užity nevhodně. Spíše výjimečně opravujeme případy nevhodného užití spisovných tvarů (*pláči nad vejdělkem*).
2. Na R1 opravujeme všechny stylově nevhodné tvary (včetně nevhodně užitých spisovných), pokud se stylový příznak projevuje jako hlásková změna nebo odráží nedbalou výslovnost. Na R2 opravujeme stylově nevhodné lexémy. Je-li pro takový lexém obtížné najít vhodný spisovný ekvivalent, neemendujeme, jen označíme stylovým příznakem.

Podrobněji:

1. Emendujeme a označujeme všechny stylově nevhodné tvary.

Za stylově nevhodné tvary považujeme všechny obecněčeské, nářeční nebo argotické výrazy, které nejsou kodifikovány jako spisovné. Spisovná čeština (včetně češtiny hovorové) je kodifikována v publikacích vydávaných Ústavem pro jazyk český ÚV ČR, zejména v Pravidlech českého pravopisu, Slovníku spisovného jazyka českého (2. vydání z roku 1989), Slovníku spisovné češtiny, Akademickém slovníku cizích slov a v Internetové jazykové příručce (<http://prirucka.ujc.cas.cz/>).

2. Na R1 ani na R2 neemendujeme ani neoznačujeme:

- a. Hovorové tvary a lexémy, které v daném textu působí ústrojně. Mohou to být výrazy jako např. *motorka, garsonka, malér, meloun* (místo *milion*), *polda, kámoš, dřepět, náfuka, Plzeňák, ulítnout, plamínek, plotýnka, píšu, namaluju, můžou, komunisti, domkách, na mě, bez třech, tisknul, tíhnul*.
- b. Lexémy existující jen v podobě, která obsahuje jinak příznakovou posloupnost hlásek: *upejpat se, vozembouch*.
- c. Frazémy obsahující nespisovný tvar v případě, že by oprava nespisovného tvaru ve frazému vedla k tomu, že spojení povahu frazému ztratí (*nemá ani vorla*).

3. Na R1 emendujeme a označujeme:

- a. Všechny stylově nevhodné tvary, pokud se stylový příznak ve srovnání se spisovným tvarem projevuje jako běžná hlásková změna nebo odráží nedbalou výslovnost. Nezáleží na tom, zda se tento příznak projevuje v kmeni (*mlíko, mejdlo, přídu, jabko, vokno*, tedy chyba typu **incorBase**) nebo v koncovce (*dobrejma, moh*, tedy chyba typu **incorInfl**). Za běžné hláskové změny považujeme případy uvedené v seznamu níže.
- b. Existující česká slova, pokud jde o případy typu *dal-dál*. U stylově příznakových tvarů se to týká např. formy *sem, si, poť, stávat* (místo *jsem, jsi, pojď, vstávat*).

4. Až na R2 emendujeme a označujeme:

- a. Existující česká slova, pokud nejde o případy typu *dal-dál*. Na R1 tedy neopravujeme adjektivní tvary zakončené na -ý, např. *malý město* – opravíme až na R2 jako chybu **agr**.
- b. Případy jako *polda, kámoška, lahváč, mejdlo* (ve významu *večírek*) nebo *ajznboňák*, které od spisovných tvarů nelze odvodit běžnou hláskovou změnou (viz seznam níže). Na R2 nahrazujeme spisovným ekvivalentem, jde o chybu typu **lex**.
- c. Případy jako *vejrat*, kdy je spisovný ekvivalent (*výrat*) vzácný, i když je k němu možné dojít běžnou hláskovou změnou. Na R2 nahrazujeme spisovným ekvivalentem (např. *zírat*), jde o chybu typu **lex**.

Pokud je tedy daný stylově nepatřičný tvar možné odvodit od spisovného některou z níže uvedených hláskových změn, opravíme ho už na R1. Volíme přitom odpovídající lokalizaci příznaku (**incorBase a/nebo incorInfl**) i jeho typu (**stylColl** nebo **stylOther**).

Seznam běžných hláskových rozdílů mezi spisovnou a nespisovnou podobou:

Redukce hláskové skupiny

- tk → k *kadlec, koska, kanička*
- kd → d *dyž, dyby*
- kt → k *kerej*
- vz → s *stávat, spomenout, stek*
- zd → z *zvihnout*
- hř → ř *řmí, řbitov, řeben*
- j → 0 *méno, du, sem, přímení*
- ij → í *přídu*
- l → 0 *žíce, jabko, řemesník*
- ... *dycky, muskej, vemeš, ňáký, esli*

Náhrady souhlásek

- š → č *menčí, počta*
- s → š *šahat, študent, škandál,*
šlupka (od slupka, ve významu rána opravujeme až na R2)
- k → g *plagát, agát, ingoust, grém*
- ... *žencká*

Změny samohlásek

- ý → ej *obejvák, mlejn, mejdlo* (ve významu *mýdlo*, nikoli *večírek*, pak až na R2)
- í → ej *sejtko, cejtít*
- é → í *mlíko*
- é → ý *nýst*
- ú → ou *ouřad, ouvoz*
- dloužení *dvěře, pívno, vzádu, móre*
- krácení *řikal, mam, stuj, pani, řeznik*
- ... *ňom, bula* (typ *dal-dál*)

Redukce/extenze v kombinaci se změnou samohlásky

- *déle* → *dýl*
- *sýr* → *sejra*

Protetické v

- *vokno, vodvar, votevřít*

Kombinace více změn (někdy zasahující i koncovku)

- *čtyři* → *štyry*
- *čtvrtý* → *štvrtej* (**incorBase+incorInfl+stylColl**)
- *není* → *néni* (**incorBase+incorInfl+stylColl**)

Další změny odrážející nedbalou výslovnost

- *páč* → *poněvadž*
- *čěče* → *člověče*
- *pám* → *povídám*
- *poudám* → *povídám*
- *cák* → *copak*

Případy metateze (*žlíce, cerel, verlyba*) zpravidla nejsou označeny stylovým příznakem **stylColl** nebo **stylOther**.

RO: <i>vukno</i> → R1 <i>okno</i>	incorBase+stylColl
RO: <i>voknama</i> → R1 <i>okny</i>	incorBase+incorInfl+stylColl
RO: <i>dejchavičnej</i> → R1 <i>dýchavičný</i>	incorBase+incorInfl+stylColl
RO: <i>pláči nad vejdělkem</i> → R1 <i>pláči nad výdělkem</i>	incorBase+stylColl
RO: <i>bula</i> → R1 <i>byla</i>	stylOther (nářečí)
RO: <i>su</i> → R1 <i>jsem</i>	incorBase+stylOther
RO: <i>sem</i> → R1 <i>jsem</i>	incorBase+stylColl
RO: <i>si</i> → R1 <i>jsi</i>	incorBase+stylColl
RO: <i>seš</i> → R1 <i>jsi</i>	incorBase+incorInfl+stylColl
RO: <i>jseš</i> → R1 <i>jsi</i>	incorInfl+stylColl
RO: <i>du</i> → R1 <i>jdu</i>	incorBase+stylColl
RO: <i>jse</i> → R1 <i>jsem</i>	incorInfl
RO: <i>poť</i> (<i>sem</i>) → R1 <i>pojd'</i>	incorBase+stylColl
RO: <i>pod'</i> (<i>sem</i>) → R1 <i>pojd'</i>	incorBase+stylColl

5.12.1 Obecněčeský výraz *stylColl*

- pro obecněčeské výrazy, které v kontextu působí nepatříčně
- používá se na R1 i R2

RO: *to byl hezkej den* – R1: *to byl hezký*_{incorInfl+stylColl} *den*
RO: *oslavím narozeniny* – R1: *oslavím*_{incorInfl+stylColl} *narozeniny*
RO: *kámožkama* – R1: *kámoškami*_{incorBase; incorInfl+stylColl} – R2: *kamarádkami*_{lex+stylColl}
RO: *polta* – R1: *polda*_{incorBase} – R2: *policista*_{lex+stylColl}
RO: *vokno* – R1: *okno*_{incorBase+stylColl} – R2: *okno*
RO: *vukno* – R1: *okno*_{incorBase+stylColl} – R2: *okno*
RO: *vejška* – R1: *vejška* – R2: *vysoká škola*_{lex+stylColl}
RO: *výška* – R1: *výška* – R2: *vysoká škola*_{lex+stylOther}
RO: *vejrat* – R1: *vejrat* – R2: *zírat*_{lex+stylColl}
RO: *výrat* – R1: *výrat* – R2: *zírat*_{lex+stylOther}
RO: *dejchavičnej* – R1: *dýchavičný*_{incorBase+incorInfl+stylColl} – R2: *dýchavičný*
RO: *voknama* – R1: *okny*_{incorBase+incorInfl+stylColl} – R2: *okny*
RO: *s velkýma autama* – R1: *s velkýma auty*_{incorInfl+stylColl} – R2: *s velkými*_{agr→auty+stylColl} *auty*
R1: *viděli jsme hezký holky* – R2: *viděli jsme hezké*_{agr→holky+stylColl} *holky*

5.12.2 Jiný stylově nevhodný výraz *stylOther*

- knižní, nářeční, slangový výraz ap.
- hyperkorektnost: *s kamarádami*
- používá se na R1 i R2

RO: *pláči nad vejdělkem* – R1: *pláči nad výdělkem*_{incorBase+stylOther}
– R2: *pláču*_{stylOther} *nad výdělkem*
RO: *vona bula učitelka* – R1: *ona*_{incorBase+stylColl} *byla*_{incorBase+stylOther} *učitelka*
R1: *rozbil se mi hadr* – R2: *rozbil se mi harddisk*_{stylOther+lex}

5.12.3 Výplňková slova *stylMark*

- „diskursní markery“ typu *no, teda, jo*
- slova, která nejsou vhodná v určitém kontextu a/nebo s určitou frekvencí
- nejsou nebo nemusejí být obecněčeská sama o sobě
- tato chyba se používá jen na R2, na R1 se dotčená slova ponechávají, na R2 se vypouštějí

RO: *no a jak teda šli tak voni se stratili v lese*
– R1: *no a jak teda šli tak oni*_{stylColl+incorBase} *se ztratili*_{stylColl+incorBase} *v lese*
– R2: [*no*_{stylMark}] *a jak [teda*_{stylMark}] *šli, tak [oni*_{stylColl+dep→ztratili}] *se ztratili v lese*

5.13 Rozvrácená konstrukce **disr**

- tato chyba se může týkat celých odstavců, vět, částí vět
- v případě zcela nesrozumitelné konstrukce je možné:
 - vůbec neemendovat na R2: konstrukci převedeme na R1, zasažené části spojíme do polovičního pavouka a přiřadíme kód **disr**, na meziuzlu končí hrana pahýlem
 - interpretovat; v tom případě se jedná o naprostou interpretaci; uděláme celého pavouka, přiřadíme na meziuzlu kód **disr** a na R2 uvedeme svou vlastní interpretaci

RO: *mám rád na skvělé hráju na kitaru*
– R1: *mám rád skvělé hraju na kytar* – R2: –
RO: *kratka jakost vyborné ženy, které musíš dat pozornost*
– R1: *krátká jakost výborné ženy, které musíš dát pozornost* – R2: –
RO: *zkušební důvtip může te řídit*
– R1: *zkušební důvtip může tě řídit* – R2: –
RO: *mám rád packu s víčkem*
– R1: *mám rád packu s víčkem*
– R2: *mám rád placku s vajíčkem*

Tuto chybu nepoužívejte příliš často. Vždy se nejprve pokuste o emendaci a anotaci.

5.14 Problémová chyba **problem**

- Tímto kódem označujeme případy, kdy si určením chyby nejsme jisti.
- Vždy jako doplňující kód.
- Používá se na R1 i R2.

5.15 Dělení vět

- Na R2 opravujeme chybné dělení na věty, které vzniklo v důsledku chyby autora (např. malé písmeno na začátku věty).
- Drobné chyby v dělení vzniklé z technických důvodů při přepisu rukopisu (např. dvě mezery uprostřed věty, které se při konverzi do *featu* projeví jako nezamýšlená hranice mezi větami) a nezachycené při kontrole opravíme už na R1.

5.15.1 Opravy dělení vět

- Věty rozdělujeme příkazem **Split sentence here** (pravý klik myši mezi formy).
- Věty spojujeme příkazem **Merge with the following sentence** (pravý klik myši na konec věty).

5.15.2 Přímá řeč

- Uvozovací větu oddělujeme při anotaci od přímé řeči, tj. neřešíme, že přímá řeč může být komplementem uvozovací věty.

Orestes říká: || „Půjdeme na večeři?“ ||

- Zároveň oddělujeme jednotlivé věty v rámci přímé řeči. V tomto případě nezapomeňte na uvozovky u první a poslední klauze přímé řeči.

Petr říká: || „Půjdeme do kina. || Půjdeš s námi, Maruško? || Dávají nějakou ameriku. || Ale tobě se asi nechce, že jo.“ ||

- Výše uvedená pravidla neplatí v případě, když uvozovací věta za přímou řečí (nebo citací) pokračuje. Tj. zde neoddělujeme.

Když uslyšíte „Ruce vzhůru!“ nebo „Stůjte!“, okamžitě se zastavte. ||

5.16 Chyby bez kódu, označované jen v poznámce

Tyto chyby neoznačujeme chybovým kódem, ale jen poznámkou v meziuzlu.

5.16.1 Zeugma

Neopravujte, jen uveďte **zeugma** v poznámce (comment) u řídicího členu k uzlu na hraně mezi R1 a R2.

R2: stručné *seznámení*_{zeugma} a popis mého nejbližšího okolí

6 KÓDY CHYB

Vlastnosti uzlů pro popis chyb mezi rovinami 0–1 a 1–2 (v tabulce R1 a R2); -1 znamená „libovolná hodnota“

typ chyby	podtyp chyby	A/M	popis chyby	počet hran nahoru: min;max	počet hran dolů: min;max	počet odkazů: min;max	rovina
incor			nesprávný tvar (obecná kategorie pro neanotované případy oprav)				
	incorInfl	M	nesprávná flexe	1;1	1;1	0;0	R1
	incorBase	M	nesprávný kmen	1;1	1;1	0;0	R1
	incorOther	A	ostatní nesprávné tvary	1;-1	1;-1	0;0	R1
fw			cizí / nově utvořené / neidentifikovatelné slovo				
	fwFab	M	nově utvořené „české“ slovo	1;1	1;1	0;0	R1
	fwNc	M	slovo z jiného jazyka	1;1	1;1	0;0	R1
flex		M	flexe u výrazů fw	1;1	1;1	0;0	R1
wbd			chybná hranice slov				
	wbdPre	M	prefix oddělený mezerou a předložka bez mezery	1;2	1;2	0;0	R1
	wbdComp	M	neoprávněně rozdělená/spojená kompozita	2;-1	1;1	0;0	R1
	wbdOther	M	jiné chyby týkající se hranice slov	1;-1	1;-1	0;0	R1
agr		M	narušení shody	1;1	1;1	0;-1	R2
dep		M	chyba ve vyjádření syntaktické závislosti	0;1	0;1	0;-1	R2
ref		M	chyba v zájmeném odkazu	1;1	1;1	0;1	R2
vbx		M	chyba v analytickém slovesném tvaru a složeném přísudku	1;-1	1;-1	0;1	R2
	cvf	A	chyba v analytickém slovesném tvaru	1;-1	1;-1	0;1	R2
	mod	A	chyba v konstrukci s modálním nebo fázovým slovesem	1;-1	1;-1	0;1	R2
	vnp	A	chyba ve sponově-jmenném přísudku (vč. pas. a rez.)	1;-1	1;-1	0;1	R2
rflx		M	chyba v reflexivním výrazu	0;-1	0;-1	0;-1	R2
neg		M	chyba v negaci	1;-1	1;-1	0;1	R2
odd		A	nadbytečné slovo	1;1	0;0	0;0	R2
miss		A	chybějící slovo	0;0	1;1	0;0	R2
wo		A	chybný slovosled	1;-1	1;-1	0;0	R2
lex		M	chyba v lexiku a frazeologii	0;-1	0;-1	0;1	R2
use		M	chyba ve významovém užití gramatické kategorie	1;-1	1;-1	0;1	R2
sec		M	sekundární, „zavlečená“ chyba	1;-1	1;-1	0;-1	R2
styl			obecněčeský, knižní, nářeční tvar				
	stylColl	M	potenciální obecněčeský tvar	0;-1	0;-1	0;-1	R1,R2
	stylOther	M	knižní, nářeční, slangový ap. tvar/výraz	0;-1	0;-1	0;-1	R1,R2
	stylMark	M	výplňková slova	1;1	0;0	0;0	R2
disr		M	rozvrácená konstrukce	-1;-1	0;-1	0;0	R2
problem		M	problémová chyba	0;-1	0;-1	0;-1	R1,R2